

Idrett og inkludering i Akershus

Eksisterende tiltak og behov for støtte

Trygve B. Broch

Takk

Mange har bidratt i arbeidet med denne rapporten. Først og fremst skal Akershus fylkeskommune takkes for å tilby muligheten for en rask fordypning i problematikken rundt integreringsarbeidene i Akershusidretten. Koordineringsmøte og kommunikasjon med Simon Dyhr, Torgeir Berg, Espen Andersen og Inger Johanne Strand har vært positive opplevelser.

Uten hjelp fra Johan Conradsen i Akershus idrettskrets hadde ikke spørreundersøkelsen vært gjennomførbar. Innspill til utforming og formidling av spørreundersøkelsen til idretts -lag og -grupper i Akershus var til stor hjelp.

Arbeidet med prosjektet er gjennomført ved *Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett* ved Norges idrettshøgskole. Senterleder Pierre Nicolas Lemyre og senterkonsulent Lene Røe skal ha takk for de nødvendige resursene og muligheten til å være i et relevant fagmiljø under prosjektarbeidet.

Fra søknad til ferdigstilling er prosjektet veiledet av Professorene Åse Strandbu og Ørnulf Seippel ved Seksjon for Kultur og Samfunn, Norges idrettshøgskole. Deres omfattende kunnskap og erfaring med rapportarbeid og forskning på tema som barn- og ungdomsidrett, minoriteter og meningen med idrett har vært til god hjelp i arbeidet.

Til sist må alle deltakerne i prosjektet takkes. Takk til de som tok seg tid til å inngå i spørreundersøkelsen. En stor takk til dere som avsatte tid til å la meg gjennomføre intervjuene og tålmodig fortalte om inkluderingsarbeidet dere gjennomfører i Akershusidretten; problemene og gledene ved dette arbeidet.

Alle ufullstendigheter og ueleganheter er rapportforfatterens ansvar.

Trygve B. Broch

Oslo 10.03.2015

Oppsummering av funn

I denne rapporten rettes hovedfokus mot inkludering av barn og ungdom med ikke-vestlig bakgrunn i Akershusidretten. 'Akershusidretten' som begrep rommer all idrettsaktivitet og alle organisasjonsnivå av idretten i Akershus fylke. Studien kombinerer spørreundersøkelse og intervju. Gjennom spørreundersøkelsen kommer det frem at økonomiske, etterfulgt av kulturelle barrierer oppleves som betydelige for inkluderingsarbeid gjennom idretten. Intervjuene synliggjør at økonomiske barrierer er et problem i Akershusidretten som ikke utelukkende burde relateres til personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. I både survey og intervjuer uttrykkes skepsis til opprettelse av en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten.

I spørreundersøkelsen har 164 idrettslag og idrettsgrupper rapportert at økonomi er den største barrierer for deltagelse i den organiserte idretten. Støtte til betaling av kontingent, treningsavgift og utstyr fremkommer som de beste tiltakene for å bryte denne barrieren. Denne formen for støtte krever at idrettslagene og gruppene får økonomisk støtte. Også kulturelle barrierer fremkommer som betydelige gjennom spørreundersøkelsen.

Frivillighetsnormer, kjønnsroller og religiøse verdier rapporteres som å kunne imøtekommes gjennom økt kulturell kunnskap i idrettslagene og idrettsgruppene. Av de få som svarte at de har fått midler til inkluderingsarbeid hadde elleve av 12 fått økonomisk støtte fra kommunen og samtlige hadde samarbeidet med kommunen for å gjennomføre tiltakene. Halvparten meldte at de samarbeidet med idrettskretsen, fire samarbeidet med fylkeskommunen. 18 svarte at de gjennomførte inkluderings tiltak uten ekstern økonomisk støtte. Av disse igjen ser vi igjen at kommunen kommer ut som en sentral samarbeidspartner for tolv av respondentene.

I intervjuene bekreftes observasjonene som er gjort gjennom spørreundersøkelsen. Samtidig synliggjøres det at økonomiske og kulturelle barrierer er tett sammenkoblet. For det første er økonomiske barrierer for å delta i idretten ikke utelukkende et problem som kan knyttes til målgruppens etnisk opprinnelse. Norsk frivillighetskultur og språk nevnes likevel som betydelige barrierer for integreringen av ikke-vestlige innvandrere. Dette betyr at mye integreringsarbeid ikke er upåvirket av kulturelle barrierer, men at økonomiske barrierer for å delta i idrett ikke bare gjelder for personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. For det andre, når økonomiske og kulturelle barrierer forsøksvis bekjempes gjennom integrerende tiltak i den frivillige idretten, skjer det ofte en kulturell omforming av idretten selv: den frivillige idretten «profesjonaliseres». Når det gjelder integrering av personer med begrensede økonomiske resurser får profesjonaliseringen av norsk idrett ofte et bestemt uttrykk der lag, klubber og idrettsrådene er avhengig av økonomisk støtte til drift.

Gjennom intervjuene blir tre samarbeidspartnere fremtredende: kommune; skole og andre frivillige organisasjoner. Kommunen er potensielt en stabil økonomisk støttegiver som bidrar med demografisk kunnskap om potensielle grupper, familier og personer som trenger hjelp. Gjennom skolen kan idrettslag og idrettsråd nå barn og foreldre som ikke har kunnskap om norsk idrettskultur, eller de økonomiske støtteordningene som eksisterer. Det er viktig å påpeke at skolen som inkluderingsverktøy for idretten er mest effektivt i forbindelse med skolehverdagen, eller skolens foreldre- og FAU- møter. Kontakt med den øvrige frivilligheten i kommunen kan fungere på lignende måter som samarbeid med skoleverket. I tillegg økes tilbudet for deltagelse i det mangfoldet av frivillige fellesskap som tilbys i kommunen. Selv om økonomisk støtte er viktig, blir det umulig å yte slik støtte om ikke idrettslagene kan trekke på bred kommunal kunnskap.

I denne rapporten vektlegges det at inkluderingsarbeid gjennomføres best med inngående kunnskap også om idretten som et kulturelt fenomen. Den organiserte idretten tilbyr deltagelse i et konkurransefellesskap med ferdighetskrav som ikke nødvendigvis fremmer inkludering av ikke-vestlige og sosialt vanskeligstilte. Samtidig tilbyr idretten en mulighet for mestringsopplevelser og dannelse av verdifulle sosiale nettverk for barn, unge og foreldre. Den frivillige idretten drives på kveldstid og inkluderingsarbeid kan ikke utelukkende gjennomføres på dagtid. På dagtid kan potensielle partnere i kommune og næringsliv nås, samtidig må arbeid med idrettsbevegelsen foregå på kveldstid.

Det synes å være en utgått stereotypi, en forenklet generalisering, å hevde at inkluderingsarbeid gjennom idretten utelukkende rettes mot personer med ikke-vestlig etnisk opprinnelse. Denne rapporten dokumenterer hvordan den opplevd største barrieren for inkludering i idretten, økonomiske barrierer, gjelder et større segment av befolkningen i Akershus.

1	INNLEDNING	2
1.1	BAKGRUNN, PROBLEMATIKK OG TIDLIGERE FORSKNING	2
1.2	OM DETTE PROSJEKTET	4
1.3	GJENNOMFØRING AV PROSJEKTET.....	4
1.3A	SPØRREUNDERSØKELSE	5
1.3B	INTERVJUER.....	6
1.3C	ANALYSE OG FORSLAG TIL ARBEIDSOPPGAVER FOR KOORDINATOR	7
2	RESULTATDEL I.....	8
2.1	BARRIERER.....	8
2.2	GJENNOMFØRES INKLUDERINGSTILTAK	9
2.3	DE SOM FÅR MIDLER	10
2.4	DE SOM HAR TILTAK, MEN IKKE MIDLER	14
2.5	BEHOV FOR STØTTE	16
3	RESULTATDEL II	19
3.1	BARRIERER.....	19
3.2	GJENNOMFØRING AV INKLUDERINGSTILTAK	21
3.3	BEHOV FOR STØTTE	26
4	FORSLAG TIL INKLUDERINGSKOORDINATOR.....	30
4.1	OPPSUMMERING AV FUNNENE.....	30
4.2	TIL INKLUDERINGSKOORDINATOREN	34
5	AVSLUTNING.....	35
6	REFERANSER	36

1 Innledning

Denne rapporten omhandler inkludering av barn og ungdom med ikke-vestlig bakgrunn i Akershusidretten. 'Akershusidretten' referer til all idrettsaktivitet og alle organisasjonsnivå av idretten i Akershus fylke. Jeg har kartlagt etablerte inkluderingstiltak, opplevde barrierer for inkludering, behov for å starte, eller opprettholde inkluderingsprosjekter i Akershus.

Oversikten har resultert i utarbeidelsen av ti arbeidsoppgaver for en inkluderingskoordinator i fylkets idrettsmiljøer. Studien viser til en rekke gode tiltak for inkludering, men også at inkluderingsproblematikk i Akershus neppe burde begrenses til ikke-vestlige innvandrere.

Akershus fylkeskommune har siden 2013 utlyst *tilskudd til integreringsfremmende tiltak i lokalsamfunnet* for å skape møteplasser og aktivitet på tvers av ulike grupper i befolkningen (Sande, 2014). Målet er å bidra til integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn. I tråd med integrerings- og mangfoldsdirektoratet (Imdi) begrepsfester jeg innvandrere som *utelandsfødte personer som er fast bosatt i Norge og som er født utenfor Norden, USA, Canada, Australia og New Zealand, samt deres barn* (Imdi, 2014, s. 4).

Studien besvarer to hovedspørsmål: Hva skal til for å stimulere og opprettholde et inkluderende idrettstilbud? og Hvorfor er dette verdifullt for norsk idrett og samfunn? For å besvare spørsmålene er det viktig å huske at idrett er en kulturell arena med egne lover og regler, og at idrett er plassert i bestemte samfunn med bestemte utfordringer og muligheter. I hverdagsliv er dette er to sider av samme sak og erfaringene i denne studien kan både bekrefte og nyansere bildet av idrett som integreringsaktør i Norge (Kulturdepartementet, 2012).

I denne rapporten gjengis først bakgrunn for studien, aktuell problematikk og tidligere forskning som har veiledet forståelser av prosjektet som helhet, men også utformingen av spørreundersøkelsen. Bakteppet leder frem til formuleringen av prosjektets mål, metodene som er brukt for å nå målene og vitenskapssynet som veileder prosjektet. I kapittel 2 og 3 presenteres funn og resultater. I kapittel 4 formuleres forslag til en integreringskoordinator i Akershusidretten. Dette gjøres gjennom først å oppsummere funnene fra spørreundersøkelsen og intervjuene, for så å formulere 10 punkt til den eventuelle regionale koordinatoren. En kort avslutning med noen analytiske framtidstanker avrunder rapporten.

1.1 Bakgrunn, problematikk og tidligere forskning

Kulturdepartementet forvalter en særskilt tilskuddordning som tar utgangspunkt i idrettslaget som inkluderingsarena. Det overordnede målet med *Inkludering i idrettslag* er å innlemme nye grupper i idrettslagenes ordinære aktivitetstilbud gjennom å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer (NIF, 2011). Også idrettslag i Akershus har mottatt midler fra *Inkludering*

i idrettslag (Nødland & Vassenden, 2011) og Akershus fylkeskommune har siden 13.06.2013 utlyst *tilskudd til integreringsfremmende tiltak i lokalsamfunnet* (Sande, 2014). Det finnes med andre ord allerede etablerte inkluderingstiltak i Akershusidretten. Imidlertid som ved oppstart av dette prosjektet tilfalt fylkeskommunen er derimot nå omplassert til kommuner.

Idrettslag er potensielle møteplasser på tvers av generasjoner og sosiale skillelinjer. Kulturdepartementet (KUD, 2012) viser til at både NIF og særforbund er opptatt av at idretten skal være en arena hvor innvandrere skal finne seg til rette. Det eksisterer en rekke gode eksempler på idrettslag og forbund som har arbeidet med en slik spesialisert inkluderende målsetting. Denne rapporten bidrar med enda flere eksempler på positive opplevelser.

Forskning viser at det er forskjeller i idrettsdeltakelse mellom ungdom med minoritets- og majoritetsbakgrunn. I minoritetsutvalgets rapport til KUD (2014) fastslås det at flere forskningsrapporter viser at færre jenter med minoritetsbakgrunn er medlem i et idrettslag enn både gutter med minoritetsbakgrunn og ungdom fra majoritetsbefolkningen av begge kjønn. Årsaken til jentenes underrepresentasjon kan være kulturelt og økonomisk betinget (Seippel, Strandbu, & Sletten, 2011; Strandbu & Bakken, 2007).

To årsaksforklaringer dominerer litteraturen: kulturelle og økonomiske barrierer. Kultur som samlebegrep rommer både religion og tradisjon. Kulturelle barrierer forstås da som den motstanden som oppstår når ulike handlinger og holdninger kolliderer i møtepunktene mellom ulike kulturer. Strandbu (2006) hevder at minoritetsfamilier oftere kontrollerer jenters fritidsaktivitet, har liten tradisjon for praktisering av jenteidrett og kan ha problemer med rådende norske kleskoder. I Norge er det ofte større likhet i gutter og jenters idrettsdeltakelse enn i landene innvanderforeldrene kommer fra. Etnisk norske barn deltar i stor grad i idretten og har foreldre med forståelse for idrettens frivillige organisering. Dette kan være fremmed for ikke-etnisk-norske (Strandbu, 2006; Kulturdepartementet, 2014).

Ulikheter mellom majoritet og minoritetsgrupper i idretten kan også forklares i lys av klassekultur og diskriminering/rasisme (Strandbu & Bakken, 2007). I følge en fersk NAV-rapport er også sosial ulikhet i majoritetsbefolkningen et økende problem i Norge (Stokke, 2014). Det er rimelig å anta at en vanskeligstilt økonomisk situasjon reduserer muligheten for deltagelse for både den etnisk og ikke-etnisk norske befolkningen. Utsikter for aktivt medlemskap i en idrettsorganisasjon er dokumentert som best for personer med høy inntekt, høy utdanning, heltidsansettelse og god helse (Enjolras & Wollebæk, 2010; Sletten, 2011). Gratis og subsidierte aktivitetstilbud samt individrettet støtte til medlemskontingenter er utbredte tiltak i norske idrett, uavhengig av etnisitet (Nødland & Vassenden, 2011).

1.2 Om dette prosjektet

I perioden 2014-2017 vil Akershus fylkeskommune vurdere å se på muligheten for å opprette en koordinatorrolle for arbeidet med inkludering i idretten. Fylkeskommunen er inspirert av Hordaland fylkeskommune der Norges Fotballforbund, Norges Håndballforbund Region Vest, Hordaland Idrettskrets, Hordaland fylkeskommune og Bergen kommune i samarbeid opprettet en stilling med ansvar for inkludering i idretten. Stillingen har som hovedformål å være kompetansepartner for frivilligheten på rekruttering og håndtering av inkludering.

I dette prosjektet gjennomføres en kartlegging av erfaringer med allerede etablerte inkluderingstiltak i Akershus og kartlegging av eventuelle behov for å starte, omforme, eller opprettholde prosjekter med dette formålet. På grunnlag av denne oversikten utarbeides forslag til arbeidsoppgaver for en koordinator for inkludering gjennom idrettsmiljøene i fylket. Kartlegging av behov og erfaringer vektlegges sammen med forslag til en regional koordinator. Mulige finansieringsbehov og kilder er et gjennomgående tema i rapporten. Oppgaven i følge konkurransegrunnlaget er skissert gjennom fire punkter:

1. Kartlegging av inkluderingstiltak som allerede gjennomføres i regionen.
2. Kartlegging av behov hos regionens idrettslag.
3. Utarbeidelse av forslag til strukturering og arbeidsoppgaver for en regional koordinator samt avgrensning (til kommuner/idrettslag/tematisk/målgruppe).
4. Kartlegge mulige finansieringsbehov og kilder.

I det følgende beskrives hvordan prosjektet er gjennomført. En spørreundersøkelse ble sendt til samtlige 670 idrettslag i Akershus og fem intervjuer med ni personer i og med relasjon til Akershusidretten ble gjennomført. I tillegg ble det gjort et intervju med den ansvarlige kompetansepartneren for inkludering i idretten i Hordaland. For de som ikke er interessert i den tekniske gjennomføringen, anbefales det å hoppe rett til analyse del I.

1.3 Gjennomføring av prosjektet

De fire fokusområdene Fylkeskommunen ønsker belyst favner vidt og en dekkende besvarelse skulle ideelt innebære en omfattende prosess- og effektevaluering der aktivitetene ble fulgt over tid. Dette er utenfor rekkevidde for et prosjekt med varighet på seks måneder og det er derfor lagt opp til en kartlegging av aktivitet og behov gjennom de frivilliges egne vurderinger av tilbudene. Den operasjonaliserte problemstillingen lyder:

Hvilke inkluderingstiltak eksisterer, hva slags behov finnes når nye tiltak skal etableres og hvordan bør nye organiseres?

For å besvare hovedproblemstillingen på en fullgod måte, ble det valgt en tilnærming som (A) tar tak i kjennetegn ved eksisterende inkluderingstiltak, (B) opplevd behov fra idrettslagene og dernest (C) forslag til strukturering av tiltak i framtiden. Kartleggingen avgrenses til inkluderingstiltak rettet mot personer med innvandrerbakgrunn, da dette er vektlagt i styringsdokument for mangfold i Akershus- fylkeskommune. Tiltakene som skal undersøkes forekommer i idrettslag og søkelys rettes mot tilrettelegging for barn og unge med innvandrerbakgrunn.

Prosjektets kartlegging går bredt ut for å fange både de som har fått og de som ikke har fått tilskudd til integrering. Det ble derfor utarbeidet og sendt ut en spørreundersøkelse til samtlige idrettslag i Akershus idrettskrets. Denne metoden var ment å skaffe et oversiktsbilde og et bakteppe for intervjuene som skulle gjennomføres. Spørreundersøkelsen kunne også gi en pekepinn på hvorvidt de intervjuedes opplevde behov og utfordringer var spesifikke for deres idrettsmiljø, eller om dette også var behov og utfordringer i andre idrettsmiljø i Akershus.

Resultatet var en tredelt tilnærming med en spørreskjemaundersøkelse til idrettslagene i fylket, intervjuer med noen nøkkelinformanter i Akershus, og et intervju med Hordaland Fylkeskommunes ansvarlige for inkludering gjennom idretten.

1.3a Spørreundersøkelse

Denne delen av prosjektet ble utarbeidet med hensikt å kartlegge eksisterende inkluderingstiltak i Akershusidretten. Det ble spurt etter hvilke barrierer idrettslagene opplevde som betydelige for å integrere innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn og hvordan disse barrierene kunne motarbeides. Ønsket var også å få et innblikk i hvor mange som opplevde behov for å gjennomføre inkluderingstiltak, hvorvidt dette var aktuelt gitt idrettslagets nærmiljø og hvilke resurser dette ville kreve. Kartlegging av tiltak som allerede er etablert var også ønsket; hvilke tiltak finnes; hvem samarbeider idrettsmiljøene med for å gjennomføre tiltakene; og hvordan finansieres tiltakene. Til slutt ble det spurt hvorvidt deltagerne i spørreundersøkelsen opplevde et behov for at Akershus fylkeskommune skulle opprette en koordinatorrolle for arbeidet med inkludering i idretten.

Informasjon og data ble innhentet gjennom et internettbasert spørreskjema (SurveyXact). Å sendes ut spørreskjema elektronisk til idrettslagene i Akershus ble oppfattet

som den beste fremgangsmåten. Idrettslagene kunne svare på undersøkelsen når det passet dem og ville automatisk anonymiseres. Leder av idrettslaget, eventuelt den som hadde ansvar for, eller best kjennskap til integreringstiltak i klubben ble bedt om å svare på undersøkelsen. Spørreskjema besto hovedsakelig av skjematisk presenterte svaralternativer. Det inneholdt også enkelte felt der respondentene kunne gi informasjon utover disse kategoriene og dermed nyansere enkelte av svarene. Spørreskjemaet ble lagt opp slik at respondentene kunne svare på samtlige spørsmål innenfor en ramme av 10 minutter.

Av 670 idrettslag i Akershus idrettskrets var det til sammen 164 som besvarte den elektroniske undersøkelsen. Antallet respondenter baseres på figur 2.2a som illustrerer hvor mange som gjennomfører/ikke gjennomfører inkluderingstiltak.

1.3b Intervjuer

Som en oppfølging av spørreundersøkelsen ble det plukket ut særlig relevante case for kvalitative forskningsintervjuer. Dette var for både å fange opp nye aspekter og for å utdype funnene som var gjort i spørreundersøkelsen. Gjennom intervjuer kunne sammenhenger mellom opplevde behov, positive og negative erfaringer, spenninger innad i idrettslagene og mellom idrettslag og omkringliggende instanser forstås på nye måter.

Intervjuene ble gjort med nøkkelinformanter i idrettslagene som har hatt ansvar for, eller konkret erfaring med integreringstiltak. Det ble foretatt fem intervjuer med tilsammen åtte personer. Utvalget inneholder en idrettskonsulent, en tiltakskonsulent, en flyktningkonsulent, to idrettsrådsledere og tre idrettslagsledere. Med andre ord ble det gjennomført både gruppeintervju og intervju med enkeltpersoner. Intervjuene var ustrukturerte og kan best beskrives som formelle samtaler som tok opp de tre temaene: barrierer; samarbeid; og behov for støtte til gjennomføring. Avslutningsvis ble det også spurt hva de syntes om at Akershus fylkeskommune muligens skulle opprette en koordinator for arbeidet med inkludering i idretten. Den samtalende intervjutilnærmingen hadde et forløp der de intervjuede introduserte seg selv og sitt arbeid uten alt for mange avbrytelser fra intervjueren. Resultatet ble blant annet ganske tykke beskrivelser av de fenomen som ble diskutert. Intervjusubjektenes rause avsettelse av tid muliggjorde også at de nevnte temaene over ble behandlet. Samtalene varte fra 1½ til 2½ time.

I avslutningsfasen av prosjektet ble det også foretatt et intervju med nøkkelpersonen i Hordaland idrettskrets med ansvar for inkludering i idretten. Hovedformålet med denne samtalen var utvidet kunnskap om og erfaringer med det å ha en slik koordinatorrolle på et administrativt og regionalt nivå (idrettskretsen). Samtalen hadde et forløp som lignet

beskrivelsen over, varte i 1 time og 15 minutter og tok for seg de samme temaene og problemene. Dette intervjuet er derfor gjennomgående komplementært og benyttet i analysedel II sammen med dataene som ble samlet inn i idrettslag og idrettsråd i Akershus.

Alle de intervjuede er anonymisert i denne rapporten. Navn er byttet ut med de arbeidsoppgavene de ulike intervjuede hadde i relasjon til idretten og inkluderingsvirksomhet. De konkrete tiltakene er med samme hensyn ikke beskrevet i detalj, men benyttes heller i den overordnede argumentasjonen som føres. Slik kommer det frem hvilke tiltak rettet mot integrering av ikke-vestlige innvandrere -barn og -unge som eksisterer uten at dette går på for stor bekostning av de intervjuedes anonymitet. Intervjuet som er gjort i Hordaland idrettskrets anonymiseres og benyttes på lignende måte i rapportens føring av argument.

1.3c Analyse og forslag til arbeidsoppgaver for koordinator

Tanken bak dette prosjektdesignet skal kort nevnes: forståelser av inkluderingstiltak i Akershusidretten og forslag til arbeidsoppgaver for en regional inkluderingskoordinator – skal baseres på det sammenfattede informasjonsgrunnlaget som er skissert over. Dette innebærer en analytisk vekselvirkning mellom spørreundersøkelsen og intervjuene for å så godt det lar seg gjøre tilnærme det Geertz (1973) har definert som tykke beskrivelser. Her brukes de ulike delene av prosjektet til å belyse hverandre. En kan si at rapportens helhet bygges gjennom å sammenstille og kontrastere de ulike delene i prosjektet – spørreskjema belyses av intervjuer og omvendt – ulike tema behandlet i intervjuene brukes til inngående forståelser av den sammensatte inkluderingshverdagen i Akershus idrettskrets. Analyse del I og II som presenteres under er derfor hermeneutisk beskrivende. I rapportens fjerde kapittel er analysen oppsummert og forslag til arbeidsoppgaver for koordinator er utarbeidet. Forslagene skal forstås i forlengelsen av prosjektdesignet; som tankeredskap.

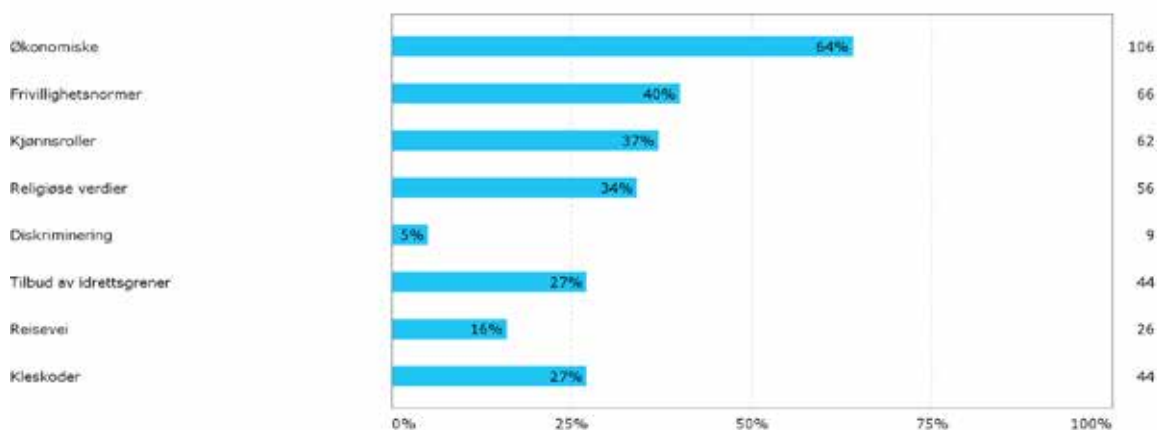
2 Resultatdel I

I resultatdel I behandles spørreundersøkelsen. Denne delen av rapporten er i stor grad et grunnlag og fundament for å forstå at de konkrete problemene som behandles gjennom intervjuer også er problemer med en bredere appell i Fylkeskommunen Akershus. Først behandles spørreundersøkelsens tematisering av barrierer for barn og unge med ikke-etnisk norsk bakgrunn. Deretter sees det nærmere på hvor mange av respondentene som gjennomfører, eller ikke gjennomfører inkluderingstiltak. Analysen bearbeider først de få som får økonomiske midler til gjennomføring av tiltak – etterfulgt av de som har tiltak, men som ikke får støtte. Avslutningsvis belyses inkluderingsproblematikken gjennom respondentenes svar på spørsmålet om hvorvidt det er behov for inkluderingstiltak i klubben, hvorvidt økonomisk hjelp er viktig for å drive inkludering og om en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten kan bistå idrettslagenes eventuelle inkluderingstiltak.

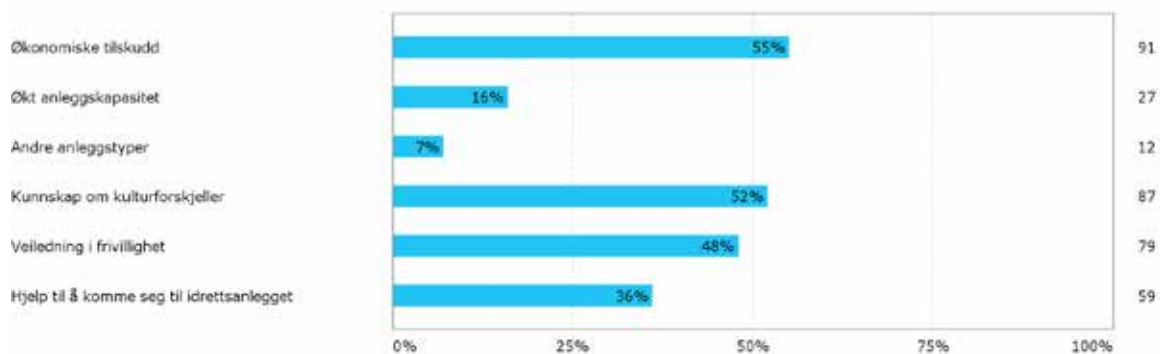
2.1 Barrierer

Idrettslagene ble spurt både om hvilke barrierer de tror personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn opplever i møtet med den organiserte barne- og ungdomsidretten – og hvilke inkluderingstiltak som kan tenkes å bryte disse barrierene. Deltagerne i undersøkelsen kunne merke flere svaralternativer. Isolert sett viser figur 2.1a at økonomiske barrierer vektlegges av flest respondenter, tett etterfulgt av kulturelle elementer som normer om frivillighet, kjønnsroller og religiøse verdier. Figur 2.1b viser at økonomiske tilskudd forstås som det tiltaket som også best løser barrierene ved innvandreres deltagelse i idretten. Kunnskap om kulturforskjeller og om frivillighet er også elementer som fremheves.

Figur 2.1a Hvilke barrierer tror du kan gjøre at personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn ikke deltar i idrettslag?

Figur 2.1b Hvilke inkluderingstiltak kan bryte disse barrierene?

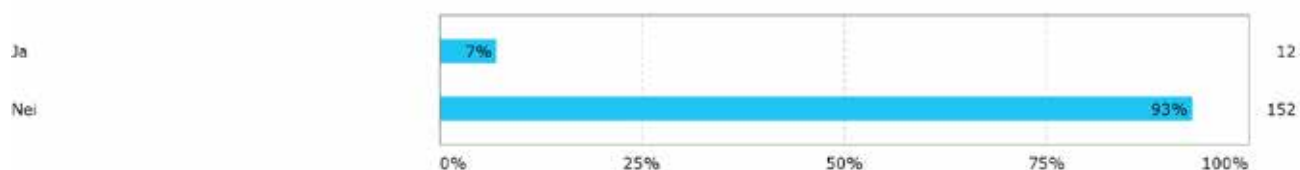

Sammenlignes figur 2.1a og -b synliggjøres den opplevde viktigheten av økonomiske tilskudd til å møte eventuelle økonomiske barrierer ved idrettsdeltagelse. I tillegg ser vi at kulturelle barrierer forstås som å kunne imøtegåes med kulturell kunnskap. Tilbud av idrettsgrener, økt anleggskapasitet og anleggsmangfold oppleves ikke like relevant som de overnevnte faktorene. Reisevei fremheves ikke av spesielt mange som en barriere for deltagelse, men noen flere har vektlagt «hjelp til å komme seg til idrettsanlegget» som et mulig integreringstiltak. Disse funnene tas opp på ny senere i rapporten og vil bli diskutert og nyansert i lys av intervjumaterialet. Vi skal se at kategorien «økonomiske barrierer» har flere betydninger og at disse betydningene kan påvirke konkret inkluderingsarbeid.

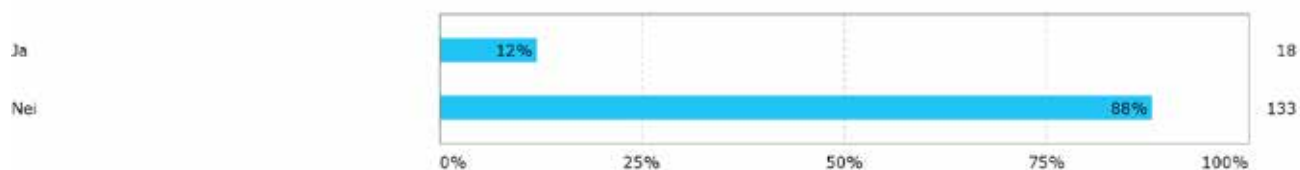
2.2 Gjennomføres inkluderingstiltak

Et av delmålene med dette prosjektet var å kartlegge behov for og allerede etablerte inkluderingstiltak rettet mot barn og unge innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Av samtlige respondenter var det 152 som ikke får støtte til inkluderingstiltak og tolv som får. Av de som ikke får tilskudd er det 18 respondenter som likevel gjennomfører ulike former for inkluderingstiltak. Av de respondentene som ikke får økonomisk støtte og ikke har konkrete inkluderingstiltak i idrettslaget, eller sær-idrettsgruppen, svarer 69 prosent at de er «opptatt av inkludering uten å gjennomføre tiltak».

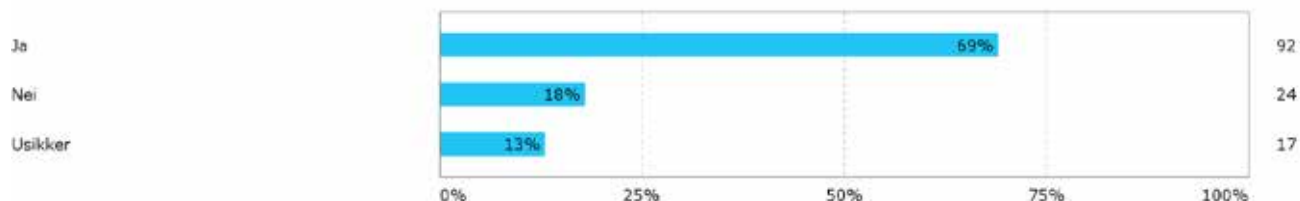
Figur 2.2a Får idrettslaget, eller enkeltmedlemmer økonomisk støtte til inkluderingstiltak rettet mot barn og unge med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn?

Figur 2.2b Gjennomføres inkluderingstiltak rettet mot barn og unge med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn som ikke får økonomisk støtte?

Figur 2.2c Er idrettslaget opptatt av inkludering uten å gjennomføre tiltak?

Figurene 2.2a-c viser at det er svært få av respondentene som har anskaffet økonomisk støtte til inkluderingstiltak, at noen få gjennomfører inkluderingstiltak uten støtte, og at 2/3 likevel er opptatt av idretten som en arena for inkludering. Hvorvidt respondentene som gjennomfører tiltak uten økonomisk støtte opprettholder tiltak som på et tidligere tidspunkt har fått tilskudd, eller hvorvidt både disse respondentene og de som er opptatt av inkludering uten å få tilskudd har søkt etter midler, men ikke fått tilslag – fremkommer ikke av det tilgjengelige talmaterialet. Av intervjumaterialet som er samlet inn får vi utvidet innsikt i problematikken rundt både vedvarende og opprettelsen av økonomisk samarbeid og støtte.

I det følgende gjennomgås svarene fra de som har fått midler til inkluderingstiltak, etterfulgt av de som ikke har fått, men som gjennomfører enkelte tiltak likevel.

2.3 De som får midler

Av de få som har svart at de gjennomfører økonomisk støttede inkluderingstiltak dannes det i tabell 2.3a et bilde av lokal støtte. Elleve av de tolv respondentene har fått økonomisk støtte fra kommunen. Nesten halvparten (5 av 12) har fått støtte fra idrettskretsen og noen får fra særkrets, særforbund og idrettsråd. Enkelte har også fått tilskudd fra fylkeskommune, veldedige stiftelser og næringsliv. Ingen har fått økonomisk støtte fra Norges idrettsforbund, eller stat/departement.

Tabell 2.3a Hvor har dere søkt tilskudd?

	Respondenter	Prosent
Fylkeskommune	4	33,3
Kommune	11	91,7
Stiftelser	3	25,0
Næringsliv	2	16,7
Idrettskrets	5	41,7
Særkrets	1	8,3
Særforbund	2	16,7
Idrettsråd	2	16,7
Helsestasjon	0	0,0
Idrettskonsulent	0	0,0
Norges idrettsforbund	0	0,0
Stat/departement	0	0,0
Annet	1	8,3
I alt	12	100,0

Tabell 2.3b Hvilke instanser samarbeides med?

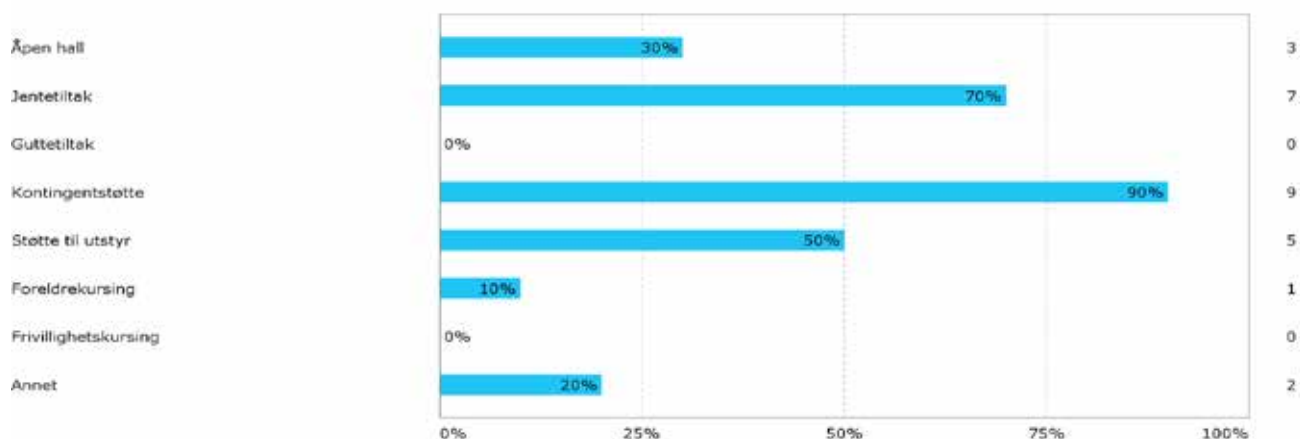
	Respondenter	Prosent
Fylkeskommune	4	33,3
Kommune	12	100,0
Stiftelser	0	0,0
Næringsliv	1	8,3
Idrettskrets	6	50,0
Særkrets	1	8,3
Særforbund	0	0,0
Idrettsråd	2	16,7
Helsestasjon	1	8,3
Idrettskonsulent	1	8,3
Norges idrettsforbund	0	0,0
Stat/departement	0	0,0
Annet	1	8,3
I alt	12	100,0

Tabell 2.3a reflekteres når respondentene ble spurt om hvem de samarbeidet med for å iverksette og opprettholde inkluderings tiltakene. Tabell 2.3b viser at samtlige samarbeidet med kommune og halvparten med idrettskretsen. Fire av tolv samarbeider med fylkeskommunen, en med helsestasjon og en med frivillighetssentralen og opplærings senter, en med særkrets, to med idrettsråd, en med idrettskonsulent og en med næringsliv.

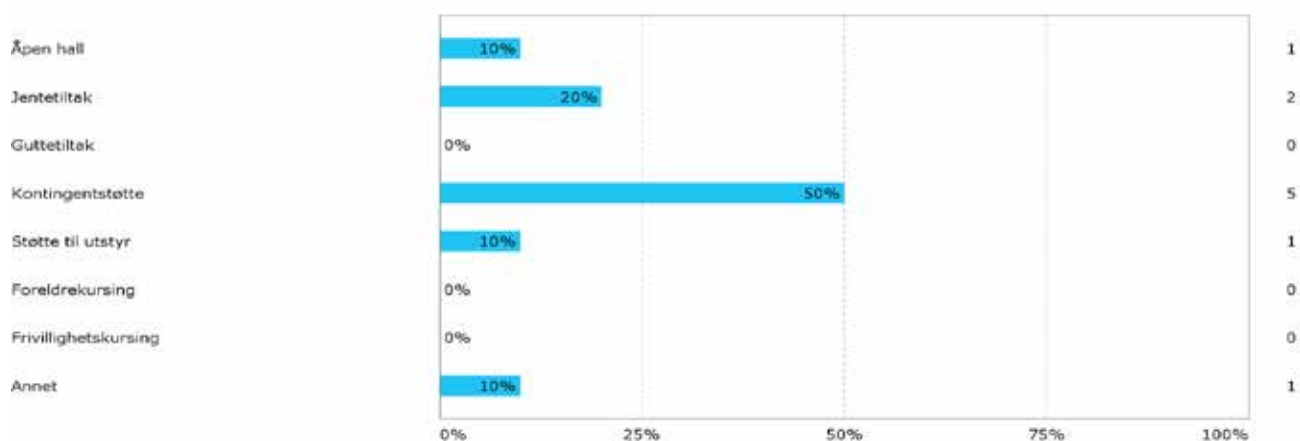
Når det er den frivillige idrettsbevegelsen som gjennomfører tiltakene fremkommer det rent intuitivt at den sentrale idrettsbevegelsen skulle bidra med konkret støtte. Det er likevel rimelig å anta at både idrettsforbundet og stat benytter seg av lokale forgreninger for å håndtere og distribuere eventuelle resurser til inkludering gjennom idretten. Basert på det lave antallet som har fått tilskudd (12 av 164), og på tross av at idretten som en inkluderingsarena fremheves av idrettsforbundet (NIF, 2011) og kulturdepartementet (Kulturdepartementet, 2012), er det likevel vanskelig å spore en storstilt og konkret økonomisk satsning gjennom Akershusidretten i dette datamaterialet. Antar vi at andelen av idrettslag som tenker at dette angår dem selv, det vil si idrettslag som er opptatt av integrering, har større sannsynlighet for å besvarer spørreundersøkelsen; kan vi også anta at både den opplevde viktigheten av og reell støtte til inkluderings tiltak er enda mindre. Gjennom behandlingen av intervjumaterialet kommer det til syne interessante spenninger mellom sivilsamfunnets frivillige idrettsbevegelse og den profesjonaliserte idretten.

Selv om økonomiske barrierer og dermed også økonomiske tilskudd fremheves av respondentene som viktige elementer for en inkluderende idrett, vektlegges også at kulturelle barrierer og dermed også at kulturkunnskap er viktige brikker for å pusle sammen en inkluderende idrett. Fra de tolv som rapporterer at de har fått tilskudd mister vi to når undersøkelsen videre behandler hvordan pengene er brukt.

2.3c Hvilke tiltak benyttes?

2.3d Hvilket tiltak har fungert best?

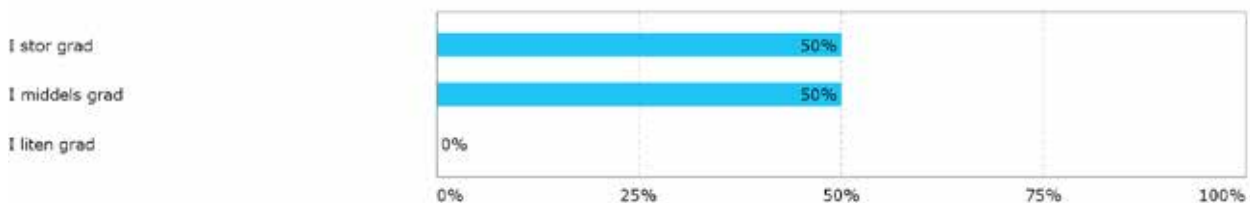

Av de ti som har fått økonomisk støtte har ni svart at de benytter pengene til blant annet kontingentsstøtte og 5 til anskaffelse av utstyr. Seks av de ti mener at nettopp slik støtte er det som fungerte best. Hvorvidt utstyr- og kontingentsstøtte er det eneste tiltaket disse seks respondentene har benyttet fremgår ikke av dette materialet. Når 106 av 164 besvarte spørreundersøkelser peker mot økonomi som en signifikant barriere for deltagelse, når ni av ti som får økonomisk tilskudd tilbyr slik støtte, når seks av ti (i form av støtte til utstyr, eller kontingent) mener det er det beste virkemiddelet for inkludering - er det rimelig å anta at økonomisk støtte til idrettsdeltagelse oppleves som både en håndgripelig og viktig inkluderingsstrategi.

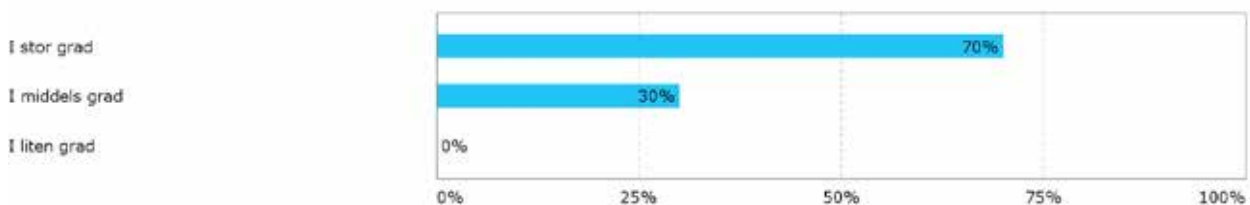
Syv svarer at de også har rettet tiltak mot jenter med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn, og noen har drevet foreldrekursing blant annet fordi de ønsker å formidle hvor viktig det er for barn, ungdom og spesielt jenter å delta i den organiserte idretten. Tre av ti vektlegger denne formen for inkluderingstiltak, tilpasning av kulturelle krav og kunnskapsformidling, som det som har fungert best i deres idrettslag.

Avslutningsvis ble denne gruppen respondenter spurt hvorvidt ytterligere økonomisk støtte og kunnskap om kulturforskjeller ville heve kvaliteten på tiltakene. Halvparten svarte at ytterligere økonomisk støtte «i stor grad» ville bedret tiltaket og den andre halvparten mente at det «i middels grad» ville bedret tiltaket. Syv av ti mente at forståelser av kulturforskjeller ville «i stor grad» bistå arbeidet og resterende mente det «i middels grad» ville bistå arbeidet.

2.3e Ville kvaliteten til dette tiltaket bedres ytterligere ved mer økonomisk støtte?

2.3f Ville kunnskap om kulturforskjeller bistå arbeidet?

Som en foreløpig oppsummering støtter besvarelsene i denne undersøkelsen den generelle trenden som er kartlagt i tidligere studier av inkluderingstiltak rettet mot ikke-vestlige innvandrere i den organiserte idretten (Seippel et al., 2011; Strandbu & Bakken, 2007): for det første er økonomiske utfordringer knyttet til integrering i idretten fortsatt gjeldende. For det andre oppleves enkelte kulturelle barrierer fortsatt relevante i dette arbeidet. Under behandlingen av intervjuene nyanseres disse funnene og det blir klart at enkelte sider ved disse barrierene også preger idrettsdeltagelse for etnisk norske nordmenn. Idrettens krav til utstyr, kontingenter og forsikringer, samt idrettens fokus på kropp, satsning og konkurranse kan oppleves som overveldende også for nordmenn.

Det er likevel barrierer for ikke-vestlige innvandrere i det norske samfunn og idrett som er tema i den utførte spørreundersøkelsen. Her fremkommer det at selv om økonomisk støtte er viktig

selv om økonomisk støtte er viktig for inkluderingen er det rimelig å anta at ikke alle barrierer kan kjøpslås

for inkluderingen er det rimelig å anta at ikke alle barrierer kan kjøpslås. Når økonomisk støtte ytes er kunnskap om, kjennskap til og toleranse for kulturelle forskjeller og likheter fortsatt viktig for at den økonomiske støtten har best mulig, størst mulig, og vedvarende nedslag i målgruppen. I lys av tallmaterialet som

behandles her kan det spekuleres i hvorvidt det er en automatikk i at økonomisk støtte aksepteres, eller skaper vedvarende idrettsaktivitet. Under behandlingen av intervju materialet blir det synlig at både utveksling av kunnskap og samarbeid med f.eks. kommune er helt avgjørende i denne sammenhengen.

2.4 De som har tiltak, men ikke midler

Av de 164 som gjennomførte spørreskjemaene var det 18 som svarte at de gjennomførte inkluderingstiltak rettet mot barn og unge med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn uten ekstern økonomisk støtte (se figur 2.2b). Av disse igjen er det 17 som går videre og svarer på neste spørsmål som behandler hvem idrettslaget, eller særgruppen innad i laget samarbeider med. Respondentene kunne markere flere svaralternativer samtidig og nevne andre alternativer enn de som var listet opp. I tabell 2.4a ser vi igjen at kommunen kommer ut som en sentral samarbeidspartner for tolv av 17. Vi kan også se at fem har samarbeid med stiftelser, fire med idrettsråd, to har samarbeidet med særforbund og næringsliv - idrettskrets, Norges idrettsforbund, barne- og ungdomsskole og Bufetat er markert en gang. I resultatdel II synliggjøres det at inkluderingstiltakene ofte har flere enn en samarbeidspartner.

kommunen kommer ut som en sentral samarbeidspartner

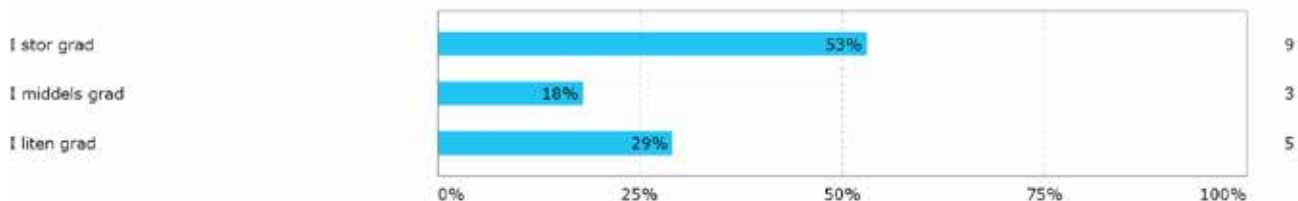
Tabell 2.4a Hvem samarbeider om dette tiltaket?

	Respondenter	Prosent
Fylkeskommune	0	0,0
Kommune	12	70,6
Stiftelser	5	29,4
Næringsliv	1	5,9
Idrettskrets	1	5,9
Særkrets	0	0,0
Særforbund	2	11,8
Idrettsråd	4	23,5
Helsestasjon	0	0,0
Idrettskonsulent	0	0,0
Norges idrettsforbund	1	5,9
Stat/departement	0	0,0
Annet	5	29,4
I alt	17	100,0

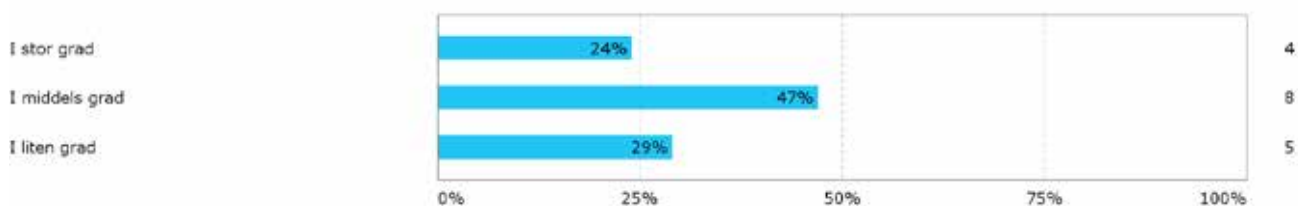
Av disse tiltakene er ett rettet mot bare jenter og ett mot bare gutter, mens resterende tiltak ikke er kjønnet. I likhet med de som får ekstern økonomisk støtte går det også her resurser til kontingent- og utstyrsstøtte. Samlet er disse to kategoriene markert av henholdsvis syv og åtte av respondentene. To har også markert at de tilbyr åpen hall, en har tilbudt frivillighetskursing, en har hatt lavterskel tennistilbud og en har tilbudt svømmeopplæring. Det ble også spurt om hvorvidt kvaliteten ved disse tiltakene ville bedres gjennom økonomisk støtte og om kulturkunnskap kunne fremme arbeidet. I figur 2.4b ser vi at ni svarte at

kvaliteten «i stor grad» ville bedres, tre «i middels grad» og fem at den i «mindre grad» ville bedres gjennom økonomisk støtte. I figur 2.4c ser vi at fire svarte at kunnskap om kulturforskjeller «i stor grad» ville bistå arbeidet, åtte «i middelsgrad» og fem «i liten grad».

Figur 2.4b Ville kvaliteten til dette tiltaket bedres ved mer økonomisk støtte?

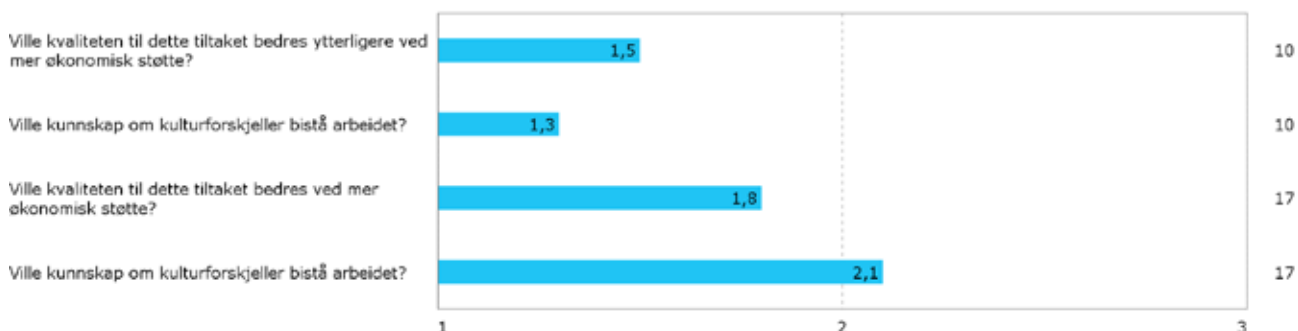

Figur 2.4c Ville kunnskap om kulturforskjeller bistå arbeidet?

Selv om det nok en gang er få respondenter å forholde seg til, kan vi i sammenligning med de som har fått ekstern økonomisk støtte, observere en lavere grad av konsensus om hvorvidt penger og kulturkunnskap ville bedre tiltak som ikke er eksternt finansiert. Blant de som hadde ekstern finansiering var det ingen som mente at ytterligere økonomi og kunnskap «i liten grad» ville bistå arbeidet. Sammenlignes de to gruppernes gjennomsnittlige verdier, altså gjennomsnittet til de som får og de som ikke får økonomisk støtte, i relasjon til dette spørsmålet synliggjøres enda en dimensjon; nemlig at enigheten blant de som får midler peker i retning av at enda mer midler og enda mer kunnskap vil bidra i arbeidet (se figur 2.4.c). Verdien 1 representerer «i stor grad» og verdien 3 representerer «i liten grad».

Figur 2.4c Sammenligning av de med økonomisk støtte (øverst) og de uten støtte (nederst).

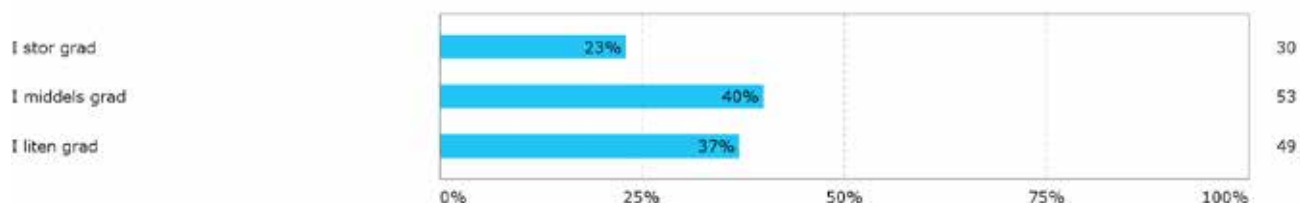
Denne sammenligningen gir gode oppspill til refleksjon. Hvem er det som har fått

støtte og hvem er det som gjennomfører tiltak uten støtte? Kan vi anta at de som gjennomfører tiltak uten støtte allerede har gjennomført tiltak med støtte? Kan vi anta at de som ikke får støtte, i større grad innehar både økonomiske og kulturelle resurser som tillater gjennomføring uten støtte? Gjør de som ikke får støtte inkluderingsarbeid som ikke koster?

2.5 Behov for støtte

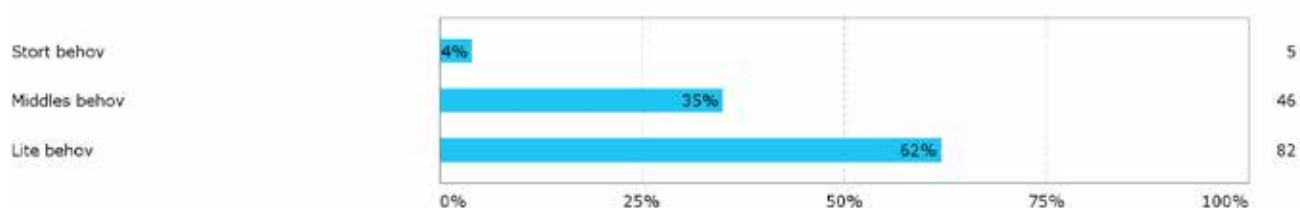
Avslutningsvis i analyse del I behandles spørreundersøkelsens kartlegging av behovet for støtte til å gjennomføre inkluderingstiltak rettet mot innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Basert på diskusjonen over kommer det ikke som en overraskelse at enkelte av respondentene, 83 stykker, mener at det i middels til stor grad er viktig med økonomisk støtte for å iverksette inkluderingstiltak. Det er likevel en ganske stor gruppe på 49 respondenter som mener det i liten grad er behov for økonomisk støtte i dette henseende. Disse tallene, må forstås i relasjon til de omkransende spørsmålene som behandles videre.

Figur 2.5a Er økonomisk støtte viktig for å iverksette inkluderingstiltak?

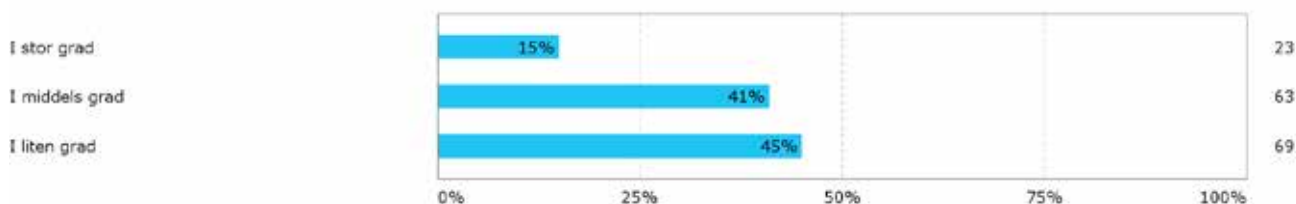

Neste figur, figur 2.5b, viser at blant de som har svart på denne spørreundersøkelsen har bare 5 svart at det er et «stort behov» for inkluderingstiltak i idrettslaget, 46 mener det er et «middels behov» og 82 mener det er et «lite behov». Det ble også spurt om hvorvidt en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten ville være til hjelp i idrettslagets virksomhet. Det er synlig i figur 2.5c at også her oppleves det et moderat behov. Bare 15 prosent tror dette vil hjelpe, mens de aller fleste mener det er middels og lite behov for en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten, henholdsvis 41 og 47 prosent. Samlet sett gir de to figurene et inntrykk av at behovet for inkluderingstiltak og ønsket om hjelp til en slik virksomhet er liten.

Figur 2.5b Opplevs et behov for inkluderingstiltak i ditt idrettslag?

Figur 2.5c Kunne en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten være til hjelp i idrettslagets virksomhet?

To observasjoner benyttes for å forstå de tre spørsmålene og svarene i denne delen av undersøkelsen. For det første var også de som ble intervjuet i studien skeptiske til tanken på og behovet for en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten. Det viste seg likevel at dette ikke var et spørsmål som intervjusubjektene raskt og enkelt kunne besvare. Det er en ting å vite og å rapportere hvorvidt innvandrere av ikke-vestlig bakgrunn i nærområdet trenger økonomisk hjelp, eller om det oppstår språk- og kulturproblemer i møter mellom trenere, utøvere og foreldre. Det er noe annet å se for seg hvorvidt en ansvarlig for inkludering vil være til hjelp, eller til bry. Det vil si; det er rimelig at disse spørsmålene også stimulerer en vurdering av hvordan en inkluderingsansvarlig vil endre/opprettholde etablerte praksiser. Dette blir tydelig under den senere behandlingen av intervjuene.

For det andre, og ikke helt løsrevet fra det første, innebærer en økonomisk «gave» en form for forpliktelse. I den frivillige idretten oppleves det ikke nødvendigvis at en har resurser til å møte forpliktelser utover eksisterende praksis. Derfor er det heller ikke nødvendigvis et behov, eller ønske for å forplikte seg til nye oppgaver og rapportering av hvordan disse oppgavene ble gjennomført. En respondent som mener det er et middels behov for en inkluderingsansvarlig har gitt følgende begrunnelse i spørreskjemaet:

I den frivillige idretten oppleves det ikke nødvendigvis at en har resurser til å møte forpliktelser utover eksisterende praksis

Alle våre instruktører er frivillige, og det er vanskelig å få dem til å ta på seg ekstraoppgaver med oppfølging på individnivå. Nytt medlem med fremmedkulturell bakgrunn må derfor finne seg til rette i våre ordinære tilbud.

Avslutningsvis vises det til tabell 2.5 og respondentenes utdypninger av hvorfor, eller hvorfor ikke de opplever et behov for en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten. Svarene er med i denne rapporten fordi de viser til noe av variasjonen i idrettslagene som besvarte undersøkelsen; variasjonen i deres kommunikasjon av behov. Noen klubber har ikke mange ikke-vestlige innvandrere i omgivelsene, andre har mange. Noen har allerede god kommunikasjon og samarbeid med andre ikke-idrettslige instanser i nærområdet, andre

opplever at de klarer seg best selv. Gjennom intervjuene kommer det tydelig frem at det å opprette samarbeid og, ikke minst, å innbringe de økonomiske ressursene som kreves for å imøtegå barrierene for inkludering - krever betydelige ressurser i seg selv. Slik variasjon i og nyansering av tallmaterialet peker underforstått tilbake på hva det innebærer for det enkelte lag og lagets enkeltmedlemmer å motta økonomisk og administrativ hjelp. Dette er viktige lokale nyanseringer om målet er helhetlige forståelser av og utarbeidelse av rammer for inkludering i Akershusidretten.

Tabell 2.5 viser i venstre marg hvilken nytte respondenten mener en ansvarlig for inkludering utgjør og i høyere marg hvorfor/hvorfor ikke en ansvarlig for inkludering vil være til hjelp i idrettslagets virksomhet.

Liten grad	Barn/unge med ikke-vestlig bakgrunn er velkommen i idrettslaget på lik linje med norske barn/unge og alle ville bli tatt i mot på samme måte.
Middels grad	Vi har liten kunnskap på området og kunne trenge veiledning for å se mulighetene
Liten grad	Vi kjenner lokalsamfunnet best selv. Alle er velkomne i klubben. Men vi har ikke hatt det som noe overordnet mål å verve flerkulturelle medlemmer. Hadde vi hatt det, så kunne vi ved å ta kontakt med flyktningkonsulenten i kommunen vervet mange medlemmer med ikke vestlig bakgrunn.
Middels grad	Det kunne være fint på ha en "fagperson" som man kunne spørre om råd.
Middels grad	I vår klubb har vi ikke veldig behov for dette, men kan se at det er behov for det i andre klubber.
Stor grad	Det trengs personer som har totaloversikt og kan være katalysatorer.
Middels grad	Det er en fordel med en stor organisasjon som støtter. Det åpner dører og gir innpass i kommunen og støtteapparatet der. Det er i hvert det vi opplever.
Middels grad	Klubber trenger veiledning om tilskuddsordninger og utfylling av rapporter med tilbakemelding. Hva bør man gjøre når avgifter ikke blir betalt. Hva bør man gjøre for ikke å forskjellsbehandle vestlige/ikke vestlige med økonomiske utfordringer
I liten grad	Aktiviteten må ønskes og skapes i idrettslaget. Dette kan ikke gjøres fra sentralt hold. Den enkelte innvandrer (med familie) må selv ønske å delta i idretten.
I liten grad	Vi har spesiell fokus på barn/unge med ulike fysiske/psykiske problemer. Vi har spesielle partier og spesiell oppfølging og godt samarbeid spesielt med [rehabiliteringssenteret] AIR. Vi har ikke spesielt fokus på gruppen denne mailen retter seg mot, men fokus på alle som av en eller annen grunn har for dårlig økonomi til å delta.
I liten grad	Vi har god dialog med trenere, lagledere, kommune og skoler som vi allerede samarbeider bra med.
I stor grad	Vi ser ikke-vestlige golfere som en veldig interessant målgruppe, men vi er vant til å tenke "barn", "damer", "Senior" etc. som målgrupper, uavhengig av kultur og økonomi. Vi kjenner ikke hva som skal til for å få ikke-vestlige spesielt til golfbanen. Hvis denne gruppen har dårlig økonomi, og kanskje vanskeligheter med å komme seg til anlegget, så er økonomiske støtteordninger bra. Vi vil gjerne lære av noen i kretsen med mer kompetanse om denne målgruppen.
I liten grad	Vi har per i dag klart å ordne dette selv. Blir det en stor endring av antallet [ikke-vestlige innvandrere] kan det være interessant.

3 Resultatdel II

Denne delen av rapporten følger i stor grad samme oppbygning som resultatdel I. Først behandles intervjusubjektenes forståelser av barrierer for barn og unge med ikke-vestlig bakgrunn. Deretter behandles tiltakene som gjennomføres i klubbene og kommunene der de intervjuede hører til. Avslutningsvis belyses inkluderingsproblematikken gjennom personenes svar på spørsmålet om hvorvidt en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten kan bistå idrettslagenes inkluderingstiltak. Det er viktig at leseren forstår denne delen av rapporten i relasjon til, men også som en nyansering av tallmaterialet som er presentert over. De samme temaene belyses i denne delen på nytt gjennom de intervjuedes utdypende refleksjoner.

3.1 Barrierer

Samtlige intervjusubjekter i dette prosjektet påpeker at økonomiske barrierer er den største barrieren for inkludering av barn og unge med ikke-vestlig bakgrunn. Slik gjenspeiler intervjuene spørreundersøkelsen (se figur 2.1a) der et flertall av respondentene har markert økonomiske barrierer som en betydelig barriere for inkludering. Intervjuene viser derimot også at dette er en problematikk med flere fasetter. For det første kan det være en økonomisk barriere for barn og unge av ikke-vestlig opprinnelse at dagens organiserte idrett setter krav til utstyr, medlemskontingenter og treningsavgifter. En idrettsrådsleder uttrykker barrieren slik:

Det som er erfaringen vår er at det ofte er medlemskontingent og treningsavgift som gjør at man ikke deltar. Det er for dyrt. Uansett om det i våre øyne kan sees på som billig; er det ikke mye i idretten som er billig lengre.

For det andre; hvis barn og unge som møter denne barrieren skal inkluderes i idretten blir dette inkluderingstiltaket nødvendigvis også en økonomisk barriere for idrettslaget, idrettsklubben, eller den frivillige organisasjonen som skal tilrettelegge for deltagelse. Denne fasetten av de økonomiske barrierene ved inkludering utdypes senere når fokus vendes mot tiltakene som foretas i de intervjuedes nærmiljøer. På nåværende tidspunkt må det likevel påpekes at alle de som gjennomførte inkluderingstiltak hadde betydelige budsjetter i størrelse av 200 000 NOK i et idrettslag til rundt 1 000 000 NOK et idrettsråd. Å skaffe slike resurser til et frivillig drevet tiltak utgjør et omfattende arbeid forteller en idrettsrådsleder:

Et år søkte vi 106 forskjellige steder og fikk på 4 steder. Vi kjører en kamp opp mot ganske mange andre lag og frivillige organisasjoner.

For det tredje er det ingen av de intervjuede som mener, eller ønsker at økonomiske barrierer utelukkende skal knyttes til etnisitet. Dette vil både være en feilaktig generalisering og kan føre til moralsk stigmatisering. De intervjuede får støtte av en fersk undersøkelse av NAV som synliggjør at sosial ulikhet er et voksende problem i Norge (Langeland, Ohrem, & Lima, 2014). En inkluderingsansvarlig i sitt idrettslag påpeker at:

Det er en stor debatt nå. Det er jo ikke bare innvandrere som ikke har råd. Det er jo også etnisk norske og andre. Så det er jo en veldig vanskelig sak, hvordan en skal angripe dette.

Disse tre problematiseringene av kategorien «økonomisk barriere» kommer vi tilbake til under rapportens del 4 der det formuleres forslag til arbeidsoppgaver for en inkluderingskoordinator i Akershus. I denne omgang holder det å si at problematiseringen over ikke betyr at ikke-etnisk norske er fritatt økonomiske barrierer for deltagelse i idrett. «Enkelte innvandrere er i en presset situasjon og da kan det være fint å få hjelp» forteller en idrettskonsulent. Flere av de intervjuede kunne også dele erfaringer knyttet til at personer som ankommer norske flyktningskontor, enten som familier, eller som enslige mindreårige, er i en vanskelig økonomisk- og livssituasjon. Eksempler på dette gis under behandlingen av konkrete tiltak som er gjennomført i de ulike idrettsmiljøene som er besøkt i denne studien.

Kommunikasjonsproblemer og språk som barriere ble nevnt i alle intervjuene. Når språk og kulturelle barrierer kobles blir ikke saken enklere kan en flyktningskonsulent forklare:

Det jeg ser ganske ofte er at trenere har hatt følelse av å gjøre veldig mye for å få unger på plass [til trening], men personen kommer ikke. «Jeg vet ikke hvorfor, vi har prøvd mange ganger, men han kommer ikke.» Når jeg roter litt i det så får jeg inntrykk av at det de har gjort er å sende e-post til mor, om igjen, om igjen og om igjen. Men det hjelper jo ingenting hvis dette er en mamma som ikke kan bruke e-posten sin. Så kan en si at disse mødrene ikke burde oppgi e-post adresser, eller at de burde si i fra på en tydelig måte [at de ikke kan bruke e-post]. Men dette er foreldre som ikke har vært borti en fritidsaktivitet, som ikke ANER hva dette dreier seg om. Som bare har fylt ut et skjema, eller har fått hjelp til å fylle ut et skjema.

Spørreundersøkelsen illustrert gjennom figur 2.1a viser at kulturelle elementer som frivillighetsnormer, kjønnsroller og religiøse verdier kan oppleves som barrierer for deltagelse i idretten. Kjønnsroller og religiøse verdier ble derimot ikke vektlagt av de intervjuede. Riktig nok ble det nevnt i relasjon til svømmeopplæring og idretter der mye bar hud blir synlig. Det opplevde kulturelle hovedproblemet ble derimot knyttet til frivillighetsnormer:

Men å sende ut et brev og si at nå er det dugnad, eller nå skal du betale medlemskontingenten, eller nå har du kioskvakt – det er ingen som tør å stå i kiosken hvis du ikke kan kommunisere godt nok. Da kanskje barnet leser dette her og så tenker barnet at dette vil ikke jeg utsette mine foreldre for. Jeg slutter jeg. Så slipper mine foreldre å bry seg om det. Det er en kjempeutfordring. [Tiltakskonsulent]

Tiltakskonsulentene som siteres her er også bekymret for de som starter med idretten, men som ikke fortsetter fordi forventninger fra klubben og laget ikke stemmer med de forventningene og ressursene familien har. Dette innebærer både et økonomisk ansvar for å holde barna med det nødvendige idrettsutstyret og et foreldreansvar for deltagelse på dugnad og som kioskvakt. For foreldrene innebærer det også et ansvar, gjennom barna, at sønner og døtre kommer tidsnok til trening og kamp. I spørreundersøkelsen var det få som fremhevet reisevei som en barriere for deltagelse, mens noen fler vektla at «hjelp til å komme seg til idrettsanlegget» som et mulig integreringstiltak. Når jeg spurte hvor viktig det er med skyss til og fra idrettsaktivitetene i inkluderingsarbeidet fremkom dette som svært viktig. Ikke minst var dette et viktig tiltak når nylig ankommende flykninger skulle tilbys idrettsaktivitet, men også som ett generelt bidrag til sivilsamfunnet:

Hvor viktig er det med skyss [for å inkludere flykninger]?

Det er helt avgjørende, uten det så hadde det ikke gått.

Er skyss noe som også er viktig i andre inkluderingsammenhenger?

Ja. Det er nesten avgjørende. Folk med liten mobilitet har ofte et problem. [Inkluderingsansvarlig i idrettslag]

Uansett hva slags tilbud en har så kan en få det til å fungere hvis det finnes folk, det kan være foreldre, eller trenere, som er villig til å gjøre en innsats. Bare det å ta på seg en liten fadderaktiv rolle, spørre flere ganger «har du skjont hvor du skal? Vil du sitte på med oss?» [Flyktningkonsulent]

I spørreundersøkelsen kan det være at respondentene tenker at problemer med å komme seg til idrettsaktiviteten er rotfestet i økonomiske barrierer. Likevel er det viktig å påpeke at i dette prosjektet synliggjøres reisevei og hjelp til å komme seg til aktivitetene som et viktig inkluderingsstiltak. Det vil si, dette er erfart som et viktig redskap for å inkludere og opprettholde deltagelse i idretten for de som i dag gjennomfører integreringstiltak.

3.2 Gjennomføring av inkluderingsstiltak

Alle de intervjuede har direkte, eller indirekte erfaring med konkrete inkluderingsstiltak rettet mot barn og unge av ikke-etnisk norsk opprinnelse i Akershusidretten. Under intervjuene ble det nevnt flere integrerende tiltak rettet mot flere ulike minoritetsgrupper. I denne rapporten

fokuseres det likevel på de tiltakene som er rettet mot ikke-vestlige barn og unge.

Inkluderingsiltakene som foregikk i de besøkte miljøene beskrives ikke inngående i denne rapporten (se kapittel 1.3b om intervju og anonymisering). I stedet vektlegges enkelte fellestrekk, først gjennom behandlingen av samarbeid, deretter i form av de behovene som miljøene kunne rapportere. Samtlige fremhevet samarbeid som en viktig suksessfaktor for inkludering. Samtlige hadde tett og verdifullt samspill med kommune og kommunale instanser. Dette gjenspeiler også funnene fra spørreundersøkelsen. I intervjuene kom det frem at dette samarbeidet var uvurderlig av flere grunner. Blant de som fikk økonomisk hjelp fra kommunen var dette også den mest stabile økonomiske støttespilleren. For alle var kommunen en resurs, enten som formidler av idrettens inkluderende virksomhet inn mot minoritetsgrupper, eller som en formidler av minoritetsgruppens ønsker om og behov for å delta i idretten. Kommunen sitter på makt til å støtte tiltak politisk, men også gjennom å dele informasjon som ikke er umiddelbart tilgjengelig for et idrettslag:

Det vi ser er det at å ha et samarbeid med kommunen, det er Alfa Omega om en skal komme noen vei. De sitter på alle kontaktene i forhold til hvem er det som har vedtak, enten ut i fra en eller annen funksjonshemming, eller som er i en økonomisk vanskelig situasjon for eksempelvis. De sitter på adresselister, på navnelister, de sitter på ting som du ikke får tak i noen [annen] plass. Vi har vært rundt og hatt møter med en 20-30 ulike avdelinger og personer og grupper i kommunen – på alt fra vedtakskontor til barne- og familiekontoret, fysioterapeuter til helsedirektøren, til rådmann og ordfører, tatt hele runden og fått veldig mye oppmerksomhet rundt [inkluderings]prosjektet. [Idrettsrådsleder]

Flere av de vi hjelper vet ikke vi hvem er, men det blir formidlet via flyktningkonsulenten. "Ok, da er det noen som trenger utstyr, kan dere hjelpe med det" osv. Og da fikser vi det og så er det flyktningkonsulenten som egentlig har dialogen opp mot den enkelte. Det er nok der tiltaket fungerer best. Og så har vi det internt når vi ser at det er enkeltutøvere, eller enkelte aktive som i utgangspunktet har behov for utstyr, eller andre ting, så er det også kontakt fra gruppene til de som sitter sentralt i nettverket. Og der er det også sånn at vi som ordner utstyr, eller andre ting, vet ikke nødvendigvis hvem det er [som vi hjelper] – nettopp for å ufarliggjøre dette og at det ikke skal være stigmatiserende. [Idrettslagsleder]

Flere hadde erfaring med å bruke idretten som inkluderingsredskap i samarbeid med skole. To klubber, i samarbeid med kommunen, brukte skolen som arena for ferieaktiviteter som kunne introdusere nye potensielle idrettsaktive til mangfoldige idrettsleker. Flere nevnte at lavterskeltilbud, introduksjon og fravær av resultatlister og seriesystemer var viktige faktorer for inkludering og rekruttering. Skal det rekrutteres ungdom som ikke har, eller i liten grad har vært idrettsaktive tidligere (og derfor ikke har det samme ferdighetsnivået som sine

jevnaaldrende) synes det å være et premiss at idrettslagene er «tålmodige». Slik blir det synlig at forståelser av idretten som en arena for inkludering har flere sider. Idretten som en kulturell arena preges av enkelte holdninger og handlinger. Samtidig formes og brytes dette uttrykket mot, i denne rapportens tilfelle, idretten rolle som en potensiell samfunnsaktør. I hverdagslivet som i analysedel II representeres gjennom intervjuutsagn, ser vi at dette er to sider av samme sak og at delingen skal forstås som det tankeredskapet som organiserer rapporten.

Av to grunner blir derfor det å drive inkluderingsarbeid rettet mot barn viktig. For det første forenkles muligheten for at barnet opplever mestring i samme grad som jevnaldrende gutter og jenter. Poenget nevnes ikke fordi prestasjoner og medaljer er det eneste målet til et idrettslag. Momentet ansees som viktig fordi mestring av idrettens ferdighet-, konkurranse- og samhandlingskrav antas å være en av flere viktige trivselsfaktorer for enkeltpersonen, så vel som for treneren og laget som skal inkludere enkeltpersoner i et konkurransefellesskap (Seippel et al., 2011; Solstad & Lemyre, 2014). For det andre, med tanke på de kulturelle barrierene knyttet til språk, kjønnsroller og frivillighet kan idretten være en arena der slike barrierer kan brytes gjennom erfart kunnskapstilegnelse. Om vi antar at idretten kan være en arena for læring og dermed også en arena for integrering i det norske samfunnet; kan det være nyttig at barnet og eventuelt foreldrene, på et tidlig tidspunkt gis muligheten til å ta del i, så vel som å lære om sivilsamfunnets koder (Trondman, 2012; Alexander, 2006).

En måte å nå ikke-vestlige barn og unge er gjennom bruk av skolen som en arena for spredning av informasjon og kunnskap. I de erfaringene som intervjusubjektene delte var dette også en mulighet til å nå en annen viktig målgruppe: foreldrene. Gjennom deltagelse på FAU- og foreldremøter oppleves det at en når foreldre som kanskje ikke har tid til å delta på idrettslagets møter og som kanskje ikke har den kulturelle kapitalen som definerer barne- og ungdomsidretten som et like verdifullt tidsfordriv som f.eks. skole, arbeid og familie. Det neste sitatet er hentet fra inkluderingsansvarlige i Hordaland idrettskrets. Her sammenfattes mye av den problematikken som er behandlet til nå, samtidig som den inneholder nyttig informasjon om mulige tilnærminger og løsninger:

Vi vet at hvis vi skal i kontakt med foreldrene til denne målgruppen, så kommer de ikke på foreldremøtene til håndball og fotballagene. Men vi vet at sjansen for at de deltar på foreldremøter på skolen; den er ganske mye større. Sjansen for at de stiller til konferansemøter med læreren er veldig stor. Det å ha et tett samarbeid med skolen [er viktig]. Arrangerer du en fargerik [inkluderende] fotball -turnering lørdag klokken 10:00, da er det fotballspillerne som kommer. Og de er selvfølgelig veldig viktig, men kanskje ikke akkurat de vi den dagen er på jakt etter. Dette er en strålende rekruteringsarena! Samtidig så er det en kjempefin måte å få et tettere samarbeid med skolen. Det er ikke alltid skolene og lærerne er like fornøyd med det vi holder på med i håndball

og fotball: vi lager førstelag og så topper vi og så spisser vi og... Men gjennom slike arrangement så ser vi at klubb og skole møtes på en veldig fin måte. Og det gjør at alle klubbene som driver med dette sier at de får mye tettere kontakt med og at det er mye enklere å få bruke skolen som arena [Klubbutvikler inkludering].

Det ble også nevnt andre samarbeidspartnere i kommunen som var viktig for de intervjuedes inkluderingsarbeid. Flere nevnte at et tett samarbeid med kommunens flyktningshjelp, barnevernet, NAV, eller frivillige organisasjoner med lignende formål, var verdifullt for jobben med å inkludere ikke-vestlige innvandrere gjennom idretten. Det vil si; gjennom en gjensidig relasjon kunne disse ulike instansene henvende seg til konsulenter i idrettslaget for eventuelt aktivitetstilbud, utstyrshjelp og kontingenthjelp – og idrettslaget kunne bidra med sivilsamfunnsengasjement, oppnå en sponsorverdig inkluderende profil, så vell som å rekruttere medlemmer til klubben:

Vi har en organisasjon med en bussjåfør, en minibuss. Vi har to trenere. Og vi har en økonomimann som bruker litt tid på dette. Og så har du jeg, som integreringsansvarlig som driver hele prosjektet. Det er vi som er involvert i det herifra. Så sitter [flykning]mottaket og bruker aktivitetsledere, de har to aktivitetsledere på det, og daglig leder XX. Slik at vi totalt er vell da en syv stykker rundt disse tingene. Vi har såpas mange folk på det og bruker såpas mye resurser på det fordi dette er jo folk som kommer til mottaket og kan være der mellom to uker og tre måneder før de blir plassert, eller sendes hjem, eller noe annet. Og det gjør jo at det ofte er spenninger. Det er blitt mye, mye bedre. Fordi når vi ansetter og når mottaket ansetter så bruker vi mye tid på at relasjonene skal være gode og at vi har folk som har en atferd som passer til gjengen da for å si det sånn. Så har vi oppfølgingsmøter. Hvordan går det nå? Føler vi at vi er på rett spor? Er det noe vi skal forandre? Så vi har vel fire møter i året, der vi legger strategier, planlegger og diskuterer litt. Og så får de jo selvfølgelig masse [trenings] tøy. Men det er jo bakt inn i finansieringen. Ja, vi henter de som sagt der nede, kjører to turer opp, kjører de tilbake. Vi henter de på alle hjemmekamper. Av og til så kjøper vi litt pølser og brus og sånn. Det på mange måter det som er konseptet.[Inkluderingsansvarlig klubb]

Den siste gruppen med samarbeidspartnere som utheves i denne rapporten er den fra frivillige sektoren. Om idretten skal være en samfunnsaktør kan det være nyttig å opprette kontakt med og dele kunnskap med andre tilbud i kommunens frivillighetsarbeider. Dette trenger ikke gå på bekostning av rekruttering til idretten, men kan danne rammer for en bredere rekruttering. Et slikt samarbeid kan kanskje fungere som et sivilsamfunnsnett som fanger opp de som ikke tiltrekkes av, eller faller fra idretten. De som ikke tiltrekkes av, eller faller fra andre fritidsgrupper kan gis et idrettstilbud. Tilbudet om å delta i og reell deltagelse handler om å skape og tilby møtepunkter der barn og unge minoriteter kan samhandle i inkluderende kontekster (Broch & Gurholt, 2011).

Ett inkluderings tiltak skilte seg ut i denne forstanden gjennom samarbeid med store deler av kommunens kultur- og frivillighetssektor. Dette idrettslaget samarbeidet også med kommunens friluftslivsgruppe. Strategien var da svært lik den som ble benyttet gjennom idretten. Det ble kjøpt inn utstyr til flere tusen kroner for å forsøke å fjerne økonomiske barrierer for deltagelse. Innkjøp av lavvo, kano, fiskeutstyr og våpen skulle være med på få barn og unge inn i kommunens friluftslivsmiljø. Det var en uttalt forståelse for at også friluftslivet skal ha rammer for å drive integrerende virksomhet. I likhet med mye av det inkluderingsarbeidet som foregikk i idrettsmiljøene som ble besøkt, er det å samarbeide med og stimulere inkludering i ikke-idrettskontekster en tankegang som går utover idrettens tradisjonelle virke. Spørsmål om inkludering i og gjennom idretten er med andre ord også spørsmål om hva et idrettslag er og skal være.

Spørsmål om inkludering i og gjennom idretten er med andre ord også spørsmål om hva et idrettslag er og skal være

Inkluderingsarbeid i idretten kan ikke forstås i et vakuum og den frivillige idretten, som all annen frivillig aktivitet, er ofte avhengig av enkeltpersoner som forstår idrett som mer enn en konkurransearena. Nøkkelpersoner, de vi har tradisjon for å omtale som ildsjeler i den norske idretten, er sentrale aktører også i inkluderingsarbeid. Igjen kan vi si at noen av de assosiasjonen som knyttes til begrepet ildsjeler i idretten kan utvides. I tillegg er det synlig at samarbeid med ildsjeler utenfor idretten er like viktig for inkluderingsarbeider i idretten. Nøkkelpersoner i kommunen, i skolen, i en bred frivillighetssektor, men også i innvandremiljø fremheves som avgjørende for kunnskapsspredning og rekruttering.

I intervjuet med en flyktningkonsulent falt jeg for fristelsen til å si at slike ildsjeler er helt unike, at det ikke finnes mange av dem, at de fleste av oss har nok med oss selv og egen familie. Min spontane reaksjon ble ikke avvist som direkte feil, men ble konkret modifisert: «Det er ikke så uvanlig heller, jeg ser det stadig vekk». Flere av de intervjuede fremhevet også at det å være en god trener også er å være en oppmerksom trener. At det å være et inkluderende idrettslag også innebærer å være en samfunnsaktør. Nøkkelen til en inkluderende idrett, slik det fremkom i intervjuene, handlet ikke utelukkende om å fjerne reelle økonomiske barrierer, men å tilby et empatisk miljø der usynlige faddere strekker seg litt lengre:

Det å ha folk som er villig til å bruke lite granne ekstra tid og stiller opp lite granne ekstra, det tror jeg er nøkkelen uansett hva du skal drive med. Det gjelder ikke bare idrettslag. Det gjelder all integrering. Jeg ser akkurat det samme i kirken, barselgrupper, babysang; der det finnes noen lokale som er villig til å ta de ekstra telefonene. Og det er ikke mye. Tvert om gir det mulighet til å bli kjent med personer som har masse å komme

med. Men så er det det å tørre å ta på seg den rollen. – DET BETYR SÅ MYE – Jeg tror ikke det er mulig for fadderen å forstå hva det betyr heller. For denne familien og andre familier som opplever lignende, som er en i en fryktelig vanskelig livssituasjon, masse usikkerhet [Flyktningskonsulent]

3.3 Behov for støtte

Selv om jeg i det følgende behandler økonomiske og kulturelle barrierer som to ulike analytiske kategorier – som krever to litt ulike behov for støtte – er de i erfart idrettsliv tett koblet. I denne studien ble det spurt, både gjennom spørreundersøkelsen og under intervjuene, hvorvidt idrettslag og idrettsmiljøer hadde behov for og syntes det ville være behjelpelig med en ansatt inkluderingsansvarlig i Akershusidretten. I likhet med resultatene fra spørreundersøkelsen fremkom en del skepsis til en slik ordning. Flere av de intervjuede var bekymret for økt byråkratisering og påpekte at suksess med egne tiltak i stor grad var et resultat av kort vei mellom kommunikasjonsleddene og påfølgende rask handling:

Personlig er jeg litt redd for at man byråkratiserer litt vel mye da. Det som er suksesskriterier her er at det er korte linjer, kort vei til resultat. Får egentlig resultat av direkte kontakter og slipper en del av disse rapporteringskravene som kommer når en får en som skal ha overoppsyn. Det er mulig en får satt mer søkelys på inkludering og at det blir en støtteveiledning til de som skal gjennomføre tiltak. Men jeg usikker på om effekten er så stor, for jeg tror at det i utgangspunktet er nødt til å skapes gjennom et samarbeid ned på konkrete ting og personer. [Idrettslagsleder]

Gjennom dette sitatet fremkommer det videre at skepsisen til ansettelse av en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten også kan knyttes til det som benevnes som «konkrete ting og personer». Samarbeid med konkrete ting og personer er et uttrykk for den opplevde viktigheten av lokalkunnskap og lokale nettverket. Dette argumentet oppstod ikke under det spesifikke spørsmålet knyttet til en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten. I behandlingen av intervjuene i resultat del II ser vi at dette er faktorer som ble fremhevet som helt avgjørende for å få støtte til og for å gjennomføre inkluderingstiltak gjennom idretten. Poenget knyttet til lokalkunnskap fikk også et annet uttrykk. Variasjon i Akershus kommunene ble antatt å vanskeliggjøre et effektivt inkluderingsarbeid fra fylkeskommunalt hold:

Jeg er litt usikker på hvor en sånn person burde sitte. Om han skal sitte på fylkeskommunen. Vi har ikke noe kontakt med fylkeskommunen i dag. Ingen ting. Idrettskretsen har vi mye kontakt med som er vårt fylkesledd. I mitt hode ville det være mer naturlig at en ansvarlig for integrering satt i Akershus idrettskrets. En konsulent som skal jobbe med integrering i hele fylket – hvor mye får en egentlig gjort helt konkret. [Idrettsrådsleder]

Hvordan skal én stilling klare å ta dette her? Skal det inn en stilling som jeg ser positivt på, så må vedkommende ha fokus på idrettsrådet, som igjen jobber ut [mot feltet] sånn som vi gjør. Det er tross alt 22 kommuner i Akershus. Og skal vedkommende inn i alle idrettslagene, så blir det feil ende å begynne. Vedkommende kan ikke sitte i fylkeskommunen, men i miljøet og det bør jo være idrettens hus i fylket. For da er man på stedet som kjenner best til idretten og så går man til idrettsrådene som igjen kjenner best idrettslagene i sin kommune.

[Idrettsrådsleder]

Tilegnelse, bruk av og posisjonering i forhold til lokalkunnskap var noe samtlige av de intervjuede nevnte som viktig. Oppfatningen var et dette ville styrke nedslaget til en eventuell integreringsansvarlig, men også muliggjøre konkret igangsettelse av tiltak. Som det ble påpekt av idrettsrådene; det er idrettsbevegelsen, som oftest breddeidretten, som er den konkrete inkluderende praksisen. Kunnskap om behov og muligheter i idretten, men også i skolen og kommunen generelt øker sjansen for at tiltakene blir gode.

De aller fleste av inkluderingsiltakene som ble diskutert under intervjuene var finansiert gjennom ikke-idrettslige instanser. Med andre ord kan en si at inkludering gjennom idretten i stor grad er avhengig av et vist grunnlag av eksterne økonomiske og materielle resurser. Enten ble økonomiske resurser fra kommune og næringsliv kanalisert gjennom idrettslagenes støtteordninger og tiltaksgrupper. Eller så ble økonomiske resurser gitt gjennom en indirekte finansiering der kommune og skole tilbød arealplass og menneskelige resurser. Den harde realiteten som ble formidlet i intervjuene var derimot ganske enkel: økonomiske barrierer møtes enklest med økonomiske støtte og virkemidler. Dette er derimot en begrenset resurs i lokalmiljøene:

Jeg ser jo med SKREMSEL på at det skal komme flere folk inn i inkludering i idrettslag som departementet gir penger til. For kretsen får jo bare en pot penger den. Jo flere som melder seg på den potten, jo mindre blir det på oss. Det er den største faren for vår del. Vår største utfordring er uforutsigbare midler. Det være seg kommunale støttemidler og midler fra departementet. Vi vet ikke fra år til år, men vi sitter her med avtaler med tiltakskonsulenter som igjen er basert på at de har en jobb å gjøre for oss. (...) Vi vet verken om vi får, eller hvor mye vi får, men vi har en aktivitet som vi ønsker å beholde og, ikke minst, utvide. Men vi tør ikke trå til i det vide og det breie for... [Idrettsrådsleder]

Det er derimot ikke utelukkende økonomiske barrierer som er synlige i det daglige inkluderingsarbeidet som forekom. For å møte de kulturelle barrierene kan det synes, basert på de intervjuene som er gjort i denne studien, at kunnskap og interesse er viktige resurser. Ovenfor har jeg behandlet idrettsmiljøenes forståelser av og behov for støtte til de kulturelle barrierene som idrettslag møter i konkret integreringsarbeid. Men støtte for å møte kulturelle

barrierer burde i følge en av de intervjuede også synliggjøres som «en rød tråd» i kommunikasjon, arbeid og informasjonsdeling mellom ulike offentlige nivåer: fra ideologitforming til grasrothandling og tilbake – fra stat, til fylke, idrettsrådet og idrettslag – og tilbake. I et slikt arbeid er det viktig å avgrense, men også begrepsfeste hva som menes med inkludering og, ikke minst, hvem det er som skal inkluderes. Skal en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten primært, eller utelukkende jobbe for å inkludere ikke-vestlige innvandrere? Eller skal en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten bruke idretten til å utjevne sosial ulikhet uavhengig av funksjonsevne og etnisk opprinnelse? Flere av de intervjuede hadde sterke meninger om dette:

Inkludering må da defineres riktig. Slik som vi har gjort det. Det bør defineres som hva er inkludering for fylkeskommunen. Og da bør en jo på en måte, som jeg har vært inne på før, gjelder det både etnisk og ikke-etnisk norske, innvandrere, eller er den en generell greie i forhold til inkludering i samfunnet. Det er den ene biten.
[Det andre] *Det er det at vi må finne andre former for samarbeid mellom næringsliv, myndigheter og frivillighet. Og da må ikke frivilligheten bli oppfattet som nullkostnadd. Det går ikke. Da er vi inne på noe.*

[Inkluderingsansvarlig idrettslag]

Vi er veldig opptatt av det å lage egne særordninger for personer med flerkulturell bakgrunn; det er lite heldig. Så vi er veldig opptatt av at i forhold til f.eks. støtte til sommerturer med laget, kontingent, treningsavgift – så må det være de samme mulighetene for idrettslagene å søke på vegne av etnisk norske barn med utfordringer.

[Klubbutvikler inkludering]

Som påpekt tidligere fremkommer det gjennom studiens spørreundersøkelse og intervjuer at det forekommer skepsis til å ha en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten. Her påpekes dette inngående av to hovedgrunner. Det er mye å lære av hvorfor denne skepsisen eksisterer og gjennom intervjuene fremkommer det nyanseringer av det bildet som ble presentert i spørreundersøkelsen. Etter og samtidig med at den eventuelle skepsisen ble formidlet under intervjuene var samtlige av de spurte også opptatt av potensielle fruktbare relasjoner med en inkluderingsansvarlig i Akershusidretten. Selv om lokal kunnskap ansees som essensielt, betyr ikke dette at de ulike miljøene som ble intervjuet ikke hadde interesse av å dele, eller få innsikt i andres ideer. Selv om det er kamp om økonomiske resurser, var også de fleste opptatt av at organisatorisk og politisk tyngde og kunnskap kan utløse ytterligere midler. Kunnskap om og konkrete eksempler på tiltak er gode redskap å selge inn til både idrettslag som skal drifte virksomheten og til kommune og næringsliv som ønsker å bidra.

Hvis analysen over aksepteres, fremstår kunnskap om idrettens særegenheter i kombinasjon med forståelser av dens potensielle samfunnsbidrag som et svært viktig redskap om idretten skal benyttes som inkluderingsarena. Selv om det ovenfor er foretatt analytiske skiller

mellom idrett og samfunn, mellom økonomiske og kulturelle barrierer for inkludering – så fremkommer det gjennom denne rapporten at kunnskap om og konkretisering av hvordan disse ulike delene henger sammen er viktig for å bruke idretten til inkluderende virksomhet. Det handler om helhet:

kunnskap om idrettens særegenheter i kombinasjon med forståelser av dens potensielle samfunnsbidrag er et svært viktig redskap om idretten skal benyttes som inkluderingsarena

Det som kunne være en positiv effekt av en sånn løsning, det er jo at man kunne fått smittet hverandre med gode løsninger – i større grad enn det vi får gjort i dag. Å ha en som har oversikt over hva som gjøres og kan hjelpe til med å starte lignende ting andre steder det synes jeg er positivt. [Flyktningkonsulent]

Det å ha evnen til å se helheten – ikke gå ut og si at nå må vi bare tenke på inkludering, det er ikke så viktig om dere har trener til gutter 14 laget deres, det er de to jentene med flerkulturell bakgrunn som bor i nærmiljøet; det er de vi vil ha med, glem alt det andre – Det tror jeg er viktig, å ha med den ballasten, at en ser helheten. Det at man kan være en samtalepartner for klubbene, også på andre ting enn det som bare handler om inkludering å gjøre – tror jeg er viktig – det gir innpass. [Klubbutvikler inkludering]

4 Forslag til inkluderingskoordinator

I det følgende presenteres forslag til arbeidsoppgaver for en inkluderingskoordinator i Akershusidretten.

4.1 Oppsummering av funnene

Gjennom både spørreundersøkelse og intervjuer kommer det frem at økonomiske og kulturelle barrierer oppleves som betydelige for inkluderingen gjennom idretten. I intervjuene kommer det frem at økonomiske og kulturelle barrierer henger sammen. For det første er økonomiske barrierer for å delta i idretten ikke utelukkende et problem som kan knyttes til etnisk opprinnelse. Både etnisk og ikke-etnisk norske barn, unge og familier kan oppleve utstørsbehov, medlems- og treningskontingenter som uoverkommelig. Med andre ord er det misvisende å hevde at opplevde økonomiske barrierer er bare knyttet til etnisk opprinnelse i dagens Norge. Dette betyr derimot ikke at kultur ikke påvirker integreringsarbeidet. I intervjuene nevnes blant annet norsk frivillighetskultur og språk som to betydelige barrierer for integreringen av ikke-vestlige innvandrere.

økonomiske barrierer for å delta i idretten er ikke utelukkende et problem som kan knyttes til etnisk opprinnelse

For det andre, når økonomiske og kulturelle barrierer bekjempes gjennom integrerende tiltak i den frivillig drevne idretten, skjer det en kulturell omforming av idretten selv. Dette er ikke utelukkende en mekanisme som er generert av inkluderingsarbeid i idretten, men kan også observeres i form av fremveksten av betalte trenere, akademier og private idretts- skoler og barnehager (Kårhus, 2014; Lund, 2012; Stenling, 2014). I et intervju ble fenomenet omtalt som en «profesjonalisering» av idretten. Når det gjelder integreringsarbeid, f.eks. der det ytes økonomisk hjelp til å delta, får profesjonaliseringen av norsk idrett et bestemt uttrykk. Klubbene og idrettsrådene blir avhengig av økonomisk støtte fra stat, kommune og næringsliv. Disse forholdene kan kort oppsummeres i tre kulepunkt:

- Den største opplevde barrieren for inkludering i Akershusidretten er økonomi.
- Ikke-vestlige innvandrere møter i tillegg enkelte kulturelle barrierer knyttet til norsk idrettskultur.
- For å møte disse barrierer må idrettsmiljøet bruke betydelige resurser på å søke økonomisk og kulturell støtte fra stat, kommune og næringsliv.

Primært lokale samarbeid blir helt avgjørende for oppstart og opprettholdelse av inkluderings tiltak. Tre kategorier av samarbeidspartnere er fremtredende og tett koblet sammen: kommune; skole og frivilligheten. Gjennom kommunen kan idrettslag få informasjon om potensielle grupper, familier og personer som trenger hjelp. Denne informasjonen burde behandles med omtanke slik at «frivillige faddere», tiltakskonsulenter, eller en trener kan bidra til å inkludere den aktuelle personen. Gjennom kommunen kan også idrettslaget nytte godt av kommunale erfaringer med andre inkluderingsarbeider i nærmiljøet. Til slutt skal det nevnes at for de idrettsmiljøene som er besøkt i denne studien var kommunen en stabil samarbeidspartner – både økonomisk og kunnskapsmessig.

På skolen kan idrettslagene nå de barn og foreldre som ikke har erfaring med norsk idrettsliv og de barn og foreldre som ønsker å begynne, eller fortsette med idrett, men som kanskje ikke har råd. Inkluderende idrettsaktivitet i skolen kan også rekruttere (gjennom erfart mestring) barn og unge som oppdager nye aktivitetsmuligheter. Bruk av skolen på denne måten er mest effektiv om tiltak som en aktivitetsdag, eller foreldreinformering, skjer i tett samarbeid med og i skolens hverdagslige virke.

I samarbeid med den øvrige frivilligheten i kommunen kan idrettslagene konstruere et bredere nettverk for inkludering og integrering. Personer som mister interesse for en organisert fritidsaktivitet kan da lettere tilbys et nytt. Det trenger ikke være et mål i seg selv at alle skal drive med en etter-skole-aktivitet, men heller at alle skal vite om og ha muligheten til å delta i de ulike fellesskapene som tilbys i kommunens frivillige organisasjoner.

Tabell 4.1a: Samarbeid med lokalmiljøet gjennom kommune, skole og frivilligheten gir mulighet for idrettslaget å være en markant samfunnsaktør.

Samarbeid	Mulighet
Kommune	Stabil økonomisk og informasjon hjelp
Skole	En arena der uinnvidde i idretten kan nås
Frivillige organisasjoner	Et nettverk av inkluderende møtepunkter

Samtidig skal det påpekes at om idretten benyttes som en inkluderingsarena innebærer dette også at idretten blir en betydelig resurs for kommunen, skole og annen frivillighet. Det er allerede påpekt at inkludering gjennom idretten innebærer en rekke *gjensidige relasjoner*. For kommunen, gjennom ulike kommunale instanser, kan idretten benyttes for å inkludere både ikke-etnisk og etnisk norske barn og unge som faller utenfor, eller henger etter på andre samfunnsarenaer. Om en forutsetter at idretten, gjennom opplevd mestring og fellesskap, kan

tilby et meningsfullt element i barn og unges hverdag; kan idretten også være en arena for sosial aktivitet, vennekontakt og inkludering (Enjolras & Wollebæk, 2010; Sletten, 2011).

Når ikke-vestlige barn og unge kommer til Norge er skole en sentral integreringsarena. Om skolen ser potensialet av å benytte seg av idrett som en arena for læring av norsk kultur og sivilsamfunn og, ikke minst, språk – kan idretten gi et betydelig bidrag for læring av ferdigheter som er viktige også i den norske skolen. Å drive fysisk aktivitet er også av flere forskere koblet til opplevd velvære (Biddle, Fox, & Boutcher, 2000). En inkluderingsansvarlig i klubb som ble intervjuet mente at skolen opplevde at samarbeidet med idretten hjalp ungdomselevne å komme seg opp om morgenen og tidsnok til timen.

Ved å danne et nettverk i lokalmiljøets frivillige tiltak blir det mulig for frivillige organisasjoner å samarbeide politisk og organisatorisk om inkluderingsmidler. Det gir også mulighet til å «fange opp» de som faller fra en aktivitet og tilby de å prøve en annen aktivitet. Et samarbeid mellom friluftsliv og idrett er nevnt i denne rapporten. En kan også se for seg andre viktige samfunnsaktører innen den frivillige sektoren som kan nyttiggjøre seg av en relasjon til idretten.

Tabell 4.1b: Samarbeid med idretten gir mulighet for kommune, skole og frivilligheten å bruke idretten som en markant samfunnsaktør.

Samarbeid	Mulighet
Kommune	Et konkret integreringstiltak
Skole	En arena for læring av språk og kultur
Frivilligheten	Et nettverk av inkluderende møtepunkter

Til sist skal det nevnes at også idretten kan tjene på inkluderende og integrerende tiltak og samarbeid. Gjennom å være en markant samfunnsaktør kan idretten og inkluderingstiltak gjennom idretten; gjøre idretten selv til en synlig samfunnsaktør i kommunen, skole, blant frivilligheten og i media. Dette kan tiltrekke næringsliv som ønsker å være synlig i lokalmiljøet, gjennom aviser, på idrettsutstyr og i idrettshallen. En inkluderende idrett kan også antas å ha flere og langvarige medlemskap; med både breddetilbud og spissede tilbud. Det er til og med mulig å tenke seg at når utgiftene for å drive idrett i Norge går opp, så går også antallet talent ned.

Når det gjelder gjennomføringen og eventuell strukturering av arbeidsoppgaver for en regional koordinator er det flere i denne undersøkelsen som uttrykker skepsis. Skepsisen begrunnes i frykt for byråkratisering, mangel på lokalkunnskap og en større kamp om de

økonomiske resursene tilgjengelig for å drive inkludering gjennom idretten. Samtlige klubber som er intervjuet drev også inkluderende tiltak rettet mot flere grupper enn ikke-vestlige innvandrere. I dagens idretts-Norge er sosial ulikhet et problem som ikke utelukkende kan knyttes til etnisk opprinnelse (Langeland et al., 2014). En del av skepsisen som fremkommer i dette materialet kan muligens forklares av at idrettsmiljøene i Akershus ikke opplever at inkluderingsarbeid burde begrenses av kategorien 'etnisitet'. Et annet punkt er at mye av idretten er fremdeles frivillig drevet på kveldstid. Selv om enkelte nøkkelpersoner og ildsjeler er villig til å gå den ekstra distansen for å inkludere en jente, eller gutt, representerer ikke dette flertallet. Under følger to sitat som kan oppsummere dette delkapittelet og som peker på eventuelle positive sider ved å ha en fulltids ansatt inkluderingsansvarlig:

Og det er noe jeg har tenkt litt på. Altså vi, idrettsrådet har jo en del lovpålagte arbeidsoppgaver og i en kommune som vår så er det ganske mange ting som skjer for å kunne ivareta de lovpålagte arbeidsoppgavene. Jeg for min del, springer etter så godt jeg kan for å ivareta de lovpålagte oppgavene, de administrative oppgavene og regnskapsoppgaver – og så klarer en jo ikke å la være å engasjere seg i det som også ligger på utsiden. [Idrettsrådsleder]

IL: Dette er jo frivillighet for de fleste av oss og å ha en som jobber på dagtid opp mot feltet er veldig positivt og riktig. [Idrettslagsleder]

IR: Han kan jobbe med prosjektet på dagtid, ja, men han må ha møtene med idretten på kveldstid. Det vedkommende kan gjøre på dagtid det er arbeidet inn mot kommunene og påvirke de slik at de kommer med økonomiske bidrag. [Idrettsrådsleder]

Alle de intervjuede var enige om at en koordinator for inkludering i Akershusidretten kunne være en som «smittet» de ulike idrettslagene og miljøene med gode ideer. Det å opparbeide et repertoar med tiltak og dokumenterte virkninger er en god strategi for å «selge» inkluderingstiltak til kommune, næringsliv og, ikke minst, idretten. Diskusjonen knyttet til ansettelse av en inkluderingskoordinator er kort oppsummert i figur 4.1c.

Tabell 4.1c: Problemer og muligheter ved ansettelse av en ansvarlig for inkludering i Akershusidretten.

Problemer	Muligheter
Inkluderingstilbud må ikke begrenses av etnisitet	Spredning av kunnskap om tiltak
Byråkratisering	Spredning av kunnskap om samarbeidsmuligheter
Mangel på lokalkunnskap	Kunnskap om støtteordninger
Større kamp om de økonomiske resursene	Arbeid på dagtid

4.2 Til inkluderingskoordinatoren

Basert på denne rapporten er det skissert 10 kulepunkt som fremkommer som sentrale om det ansettes en inkluderingskoordinator. De to første punktene er knyttet til lokalkunnskap som kan oppdrives gjennom de lokale instansene som f.eks. idrettsråd, eller idrettskonsulenter:

- Kunnskap om idrettens egenart og kulturelle uttrykk.
- Kunnskap om lokale økonomiske behov ved igangsetting av og opprettholdelse av inkluderings tiltak. Det er bedre med få vedvarende og stabile tiltak, enn mange korte.

De neste tre punktene omhandler forslag til hvordan koordinatoren kan forholde seg til den lokale kunnskapen:

- Kunnskap om de lokale aktørene som kan bidra med politisk og økonomisk støtte til inkluderingsarbeidet. Det er avgjørende å kartlegge de lokale aktørene som kan bidra med informasjon, tilgang og innpass hos de aktuelle gruppene og personene som skal forsøkes integrert.
- Koordinatoren burde plasseres i et idrettsmiljø som f.eks. idrettskretsen og dermed kunne samhandle med aktører som innehar forståelser for idrettens muligheter og problemer.
- Idrettskompetanse må utfylles av kommunal politisk kompetanse for å kunne formidle både til idretten hvordan kommunen kan bidra og til kommunen hvordan idretten kan bidra.

De neste fire punktene omhandler forslag til hvordan koordinatoren kan spre kunnskap:

- Ved å tilegne seg en «kunnskapsbank» som består av de inkluderings tiltakene som eksisterer – kan koordinatoren spre denne kunnskapen til idretten.
- En viktig del av denne kunnskapen må inneholde ikke bare tiltakene og gjennomføringene, men også etterstrebe kunnskap om resultatene.
- Resultatene kan brukes inn mot idretten, men også inn mot eventuelle økonomiske og kunnskapsformidlende støttespillere.
- Det synes viktig å skape en kunnskapstråd fra stat og NIF til grasrot og tilbake. Dette må derimot ikke gå på bekostning av lokal kreativitet, eller den variasjonen av behov som eksisterer i ulike kommuner og idrettsmiljø.

Som et siste punkt fremheves betydningen av oppdatert kunnskap:

- Mangelfull kunnskap om behovene i idretten og kommunene gjør det vanskelig å overbevise om behov og tilpassede tiltak. Mangelfull kunnskap om de sosiale mekanismene som får inkluderte idrettsutøvere til å bli i idretten vanskeliggjør konkrete tiltak for å hindre frafall.

5 Avslutning

I lokale idrettsmiljø forfektes både ideologiske og pragmatiske forståelser av idrett for alle. Denne rapporten viser at det er mange måter å lykkes med inkluderingsarbeid og at dette i stor grad avhenger av lokalkunnskap og personlig engasjement. Det fortelles om tiltak som ikke utelukkende er tilknyttet idretten og tiltak i idretten som ikke nødvendigvis er begrenset til innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn. Dette gir et sterkt inntrykk av en idrett som er plassert i og vekselvirker med et omkransende samfunn. Samfunnsengasjement rundt idretten oppfattes ofte som relevant for idretten og engasjement i idretten smitter ofte til lokalmiljøet.

Forståelser av *idrett for alle* skaper flere paradoks. For det første innebærer det at spesialtiltak rettet mot bestemte samfunnsgrupper må være godt dokumentert for at gruppen ikke kan maskeres som velkomne på like linje som alle andre. Kan det likevel dokumenteres at enkelte grupper ekskluderes, eller faller fra; kan *idrett for alle* benyttes til å argumentere for spesialtiltak. For det andre er det pragmatiske målet med en idrett for alle også en økonomisk motivasjon for idretten som en «frivillig bedrift» som både gjennomfører sivilsamfunnsarbeid og profesjonaliseres. «Idrett for flere» kan potensielt bidra med en utvidet virksomhet, bedre fasiliteter, kunnskapsheving i trenerstabben og oppmerksomhet rundt klubben.

Slike paradoks har generative potensial. Kunnskap om drivkrefter i og rundt idretten kan for det første benyttes til å motivere idrettsbevegelsen til å yte et større samfunnsbidrag. For det andre kan det brukes til å berettige stat og kommunes aktive bruk av idretten som en integreringsarena. I følge økonom og samfunnsviter Piketty (2014) samt norske prognoser (Langeland et al., 2014) er det god grunn til å tro at ulikheter i Norge, som i andre vestlige land, ikke utjevnes med det første. Idretten som en arena for inkludering og integrering kan ha et stort potensial i både nåtid og fremtid. Utvidede studier av dette fenomenet kan tilby utvidet kunnskap til bruk i konkret inkluderingsarbeid, men også for å orientere idrett og samfunn om de reelle behovene og mulighetene som forekommer i Akershusidretten.

6 Referanser

- Alexander, J. C. (2006). *The Civil Sphere*. Oxford: Oxford University Press.
- Biddle, S. J. H., Fox, K. R., & Boutcher, S. H. (2000). *Physical activity and psychological well-being*. Routledge: London.
- Broch, T. B. & Gurholt, K. P. (2011). *Friluftsliv for alle? Frivillig organisering og aktivitetsfremmende arbeid for barn og unge med forskjellig etnisk bakgrunn 1991-2011* Oslo: Oslo og Omland Friluftsråd.
- Enjolras, B. & Wollebæk, D. (2010). *Frivillige organisasjoner, sosial utjevning og inkludering* Oslo: ISF.
- Geertz, C. (1973). Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture. In *The Interpretation of Cultures: Selected essays by Clifford Geertz* (pp. 3-30). New York: Basic Books.
- Imdi (2014). *Tilskudd til frivillig virksomhet i lokalsamfunn som bidrar til deltakelse, dialog og samhandling* (Rep. No. 11/2014). Oslo: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.
- Kårhus, S. (2014). What limits of legitimate discourse? The case of elite sport as 'thinkable' official knowledge in the Norwegian national curriculum. *Sport, Education and Society*, 1-17.
- Kulturdepartementet (2012). *Den norske idrettsmodellen* Oslo: Det Kongelige Kulturdepartement.
- Kulturdepartementet (2014). *Kom igjen, jenter! Jenter med minoritetsbakgrunn og deltakelse i organisert idrett* Oslo: Det Kongelige Kulturdepartement.
- Langeland, S., Ohrem, S., & Lima, I. A. Å. (2014). *Fattigdom og levekår i Norge: tilstand og utviklingstrekk - 2014* (Rep. No. 2014:3). Oslo: NAV.
- Lund, S. (2012). Regulation and deregulation in education policy: new reforms and school sports in Swedish upper secondary education. *Sport, Education and Society*, 19, 241-257.
- NIF (2011). *Idrettspolitisk dokument 2011-2015* Oslo: NIF.
- Nødland, S. I. & Vassenden, A. (2011). *Inkludering i idrettslag: gjennomgang av en tilskuddsordning* Stavanger: IRIS.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard: Harvard University Press.
- Seippel, Ø., Strandbu, Å., & Sletten, M. A. (2011). *Ungdom og trening. Endring over tid og sosiale skillelinjer* (Rep. No. 3). Oslo: NOVA.
- Sletten, M. A. (2011). *Å ha, å delta, å være en del av gjengen: velferd og fattigdom i et ungdomsperspektiv* (Rep. No. 11). Oslo: NOVA.
- Solstad, B. E. & Lemyre, P. N. (2014). Why Coaches should Encourage Swimmers' Efforts to Succeed. *Journal of Swimming Research*, 22, 1-9.
- Stenling, C. (2014). The emergence of a new logic? The theorizing of a new practice in the highly institutionalized context of Swedish voluntary sport. *Sport Management Review*, 17, 507-519.
- Stokke, Olga (2014, June 25). Riksrevisjonen: Barnefattigdom i Norge øker. *Aftenposten.no*.
- Strandbu, Å. (2006). *Idrett, kjønn, kropp og kultur: Minoritetjenters møte med norsk idrett*. Oslo: NOVA.
- Strandbu, Å. & Bakken, A. (2007). *Aktiv Oslo-ungdom: en studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn* Oslo: NOVA.
- Trondman, M. (2012). Burning Shools/Builging Bridges: ethnographical touchdowns in the civil sphere. In J.C.Alexander, R. N. Jacobs, & P. Smith (Eds.), *The Oxford Handbook of Cultural Sociology* (pp. 390-425). Oxford: Oxford University Press.

